

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLARIN TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)
TUTANAK DERGİSİ

26'ncı Toplantı
22 Aralık 2025 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, Komisyonun bugünkü gündeminde yer alan konulara, dinlenecek kişi, kurum ve kuruluşlara ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Türkiye Beyazay Derneği Genel Başkanı Lokman Ayva'nın, Komisyonun önemi, Derneğin faaliyetleri, görme engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

2.- Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Başkanı Profesör Doktor İsa Birkan Güldenoğlu'nun, öğrenme güçlüğüne ne olduğu, Türkiye'deki durum, yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

3.- Özel Eğitim Uzmanı Nazlı Deniz Sarı'nın, öğrenme güçlüğü odağındaki müdahale süreçleri, sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

4.- Öğrenme Güçlüğü Alanında RAM Uzmanı İbrahim Gül'ün, RAM'larda öğrenme güçlüğüyle ilgili sürecin nasıl işlediği, görmüş oldukları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

5.- Türkiye Disleksi Vakfı Başkan Yardımcısı Su Yavuz'un, Türkiye Disleksi Vakfının faaliyetleri, psikolojik perspektiften disleksiye bakışı ve risk faktörleri hakkında sunumu

6.- Türkiye Disleksili Çocuklar Vakfı Başkanı Mustafa Ural'ın, öğrenme güçlüğü olan çocukların istihdamla, meslek edinmeyle ilgili yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

7.- Disleksi Öğrenme Güçlüğü Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Atıf Tokar'ın, Derneklerinin faaliyetleri, okul öncesi, okul dönemi ve yetişkinlik döneminde öğrenme güçlüğü, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

8.- Disleksi Aileleri Tanı, Eğitim ve Dayanışma Derneği Başkanı Zeynep Örgeler'in, kendi özgeçmişi, Dernekleri ve disleksili bireylerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- 23'üncü Dönem Hakkâri Milletvekili ve Türkiye Beyazay Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Abdullatif Özbek'in, engelli ailelere önem verilmesi gerektiğine ve Komisyonu Hakkâri'ye davet ettiğine ilişkin açıklaması

2.- Türkiye Beyazay Derneği Yenimahalle Şube Başkanı Zehra Kum'un, Derneklerinin çalışmalarına ilişkin açıklaması

V.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Görme engelliliği ve özel öğrenme güçlüğüyle ilgili dernek ve vakıf temsilcileri ile akademisyenlerin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLARIN TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)

----0----
26'ncı Toplantı
22 Aralık 2025 Pazartesi
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Engelli Bireylerin Toplumsal Hayata Katılımlarının Güçlendirilmesi, Karşılaştıkları Sorunların Tespit Edilmesi ve Bu Sorunlara Kalıcı Çözümler Üretilmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.08'de açıldı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu, Komisyonun bugünkü gündeminde yer alan konulara, dinlenecek kişi, kurum ve kuruluşlara ilişkin açıklama yaptı.

Türkiye Beyazay Derneği Genel Başkanı Lokman Ayva tarafından, Komisyonun önemi, Derneğin faaliyetleri, görme engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri,

Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Başkanı Profesör Doktor İsa Birkan Güldenoğlu tarafından, öğrenme güçlüğüne ne olduğu, Türkiye'deki durum, yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri,

Özel Eğitim Uzmanı Nazlı Deniz Sarı tarafından, öğrenme güçlüğü odağındaki müdahale süreçleri, sorunlar ve çözüm önerileri,

Öğrenme Güçlüğü Alanında RAM Uzmanı İbrahim Gül tarafından, RAM'larda öğrenme güçlüğüyle ilgili sürecin nasıl işlediği, görmüş oldukları sorunlar ve çözüm önerileri,

Türkiye Disleksi Vakfı Başkan Yardımcısı Su Yavuz tarafından, Türkiye Disleksi Vakfının faaliyetleri, psikolojik perspektiften disleksiye bakışı ve risk faktörleri,

Türkiye Disleksili Çocuklar Vakfı Başkanı Mustafa Ural tarafından, öğrenme güçlüğü olan çocukların istihdamla, meslek edinmeyle ilgili yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri,

Disleksi Öğrenme Güçlüğü Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Atıf Tokar tarafından, Derneklerinin faaliyetleri, okul öncesi, okul dönemi ve yetişkinlik döneminde öğrenme güçlüğü, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri,

Disleksi Aileleri Tanı, Eğitim ve Dayanışma Derneği Başkanı Zeynep Örgeler tarafından, kendi özgeçmişi, Dernekleri ve disleksili bireylerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

23'üncü Dönem Hakkâri Milletvekili ve Türkiye Beyazay Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Abdulmuttalip Özbek, engelli ailelere önem verilmesi gerektiğine ve Komisyonu Hakkâri'ye davet ettiğine,

Türkiye Beyazay Derneği Yenimahalle Şube Başkanı Zehra Kum, Derneklerinin çalışmalarına, ilişkin açıklama yaptı.

Görme engelliliği ve özel öğrenme güçlüğüyle ilgili dernek ve vakıf temsilcileri ile akademisyenlerin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 17.55'te toplantıya son verildi.

22 Aralık 2025 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.08

BAŞKAN: Mehmet Muharrem KASAPOĞLU (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)

SÖZCÜ: Fatma ÖNCÜ (Erzurum)

KÂTİP: Fevzi ZIRHLIOĞLU (Bursa)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Çok Kıymetli Komisyon üyelerimiz, değerli milletvekillerimiz, çok kıymetli misafirlerimiz, değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, Komisyonun bugünkü gündeminde yer alan konulara, dinlenecek kişi, kurum ve kuruluşlara ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu haftaya yine bir toplantıyla başlıyoruz, önemli bir gündemle başlıyoruz ve inanıyorum ki bu toplantımız da tüm çalışmalarımıza ışık tutacak nitelikte verimli bir toplantı olsun. Tabii, öncelikli gündemimiz görme engellilik konusu olacak ve sonraki gündemde de öğrenme güçlüğü olan bireyleri gündemimizde değerlendireceğiz.

Bildiğiniz gibi, tüm engel gruplarının ortak bir özelliği var; doğru tanı, doğru yönlendirme, hayata eşit katılım, özellikle eğitim hayatı ve toplumsal farkındalığın bu anlamda belirginliği. Tabii, Komisyon olarak hiçbir şekilde boşluk bırakmamaya çalışıyoruz; tüm alanlara dokunmaya, bu anlamda da tüm paydaşlarımızla mümkün olduğunca direkt iletişim kurmaya gayret gösteriyoruz. Tüm paydaşlarımızın bilgisinden, birikiminden, tecrübesinden azami derecede istifade etmeye çalışıyoruz.

Bugün aramızda Türkiye Beyazay Derneği Değerli Başkanı, önceki dönem milletvekilimiz Sayın Lokman Ayva Bey var. Kendisini hep birlikte yakından tanıyoruz. Hem akademi açısından hem siyaset açısından hem sivil toplum açısından pek çok yönüyle bu süreçleri bilen, bu süreçlerin bizzat içinde olan bir isim. İnanıyorum ki Lokman Bey'in fikirleri, birikimi, tecrübesi, bundan sonraki süreçlere katkısı çok kıymetli olacak. Kendisine hoş geldiniz diyorum, Mecliste tekrar kendisini görmekten mutluluk duyduk. İnanıyorum ki bugüne kadar olduğu gibi bundan sonraki süreçte, Komisyon sürecinde de bize büyük katkılar sağlayacak.

Diğer misafirlerimiz az önce de belirttiğim gibi öğrenme güçlüğü alanını en uzman şekilde değerlendirecek kıymetli isimler; akademik camiadan, meslek camiasından isimler. Özel eğitim bölümünden Birkan Hocamız, Disleksi Derneğinden Zeynep Hanım, yine, Disleksili Çocuklar Vakfı Başkanı Mustafa Bey, yine, Başkan Yardımcısı Atif Bey, özel eğitim uzmanı Nazlı Hanım, öğrenme güçlüğü alanında İbrahim Bey ve Disleksi Vakfı Başkan Yardımcısı Uzman Psikolog Yavuz Hanım bugün bizlerle birlikte. Kendilerine de özellikle hoş geldiniz diyorum, katkıları için şimdiden teşekkürlerimi sunuyorum.

Tabii, öğrenme güçlüğü toplumda en çok yanlış anlaşılan alanlardan biri ve bu noktada da daha çok bilgilenebilir, daha çok aydınlanmaya ihtiyaç var. Yine, doğru tanının, doğru eğitim desteğinin ve doğru uyarlamaların başarılı bir eğitim ve kariyer hayatı için mümkün olduğuna inanıyoruz. Tabii, toplantımızda her toplantıda olduğu gibi bir vurguyu tekrar yapacağız. Engellilik yalnızca bir sonuç üzerinden konuşulamaz. Engelliliğe giden yollar, riskler, önleyici mekanizmalar, erken tanı imkânları, eğitim süreci ve sosyal politikalar; bunların hepsini birlikte değerlendirmek lazım, birlikte ele almak lazım. O yüzden bugünkü toplantımız da tam bu açıdan çok ama çok kıymetli.

"Görme engellilik" başlığında erişilebilirlikten istihdama kadar çok geniş bir çizgiyi konuşacağız ve "öğrenme güçlüğü" başlığında ise erken tanıdan kaynaştırmaya, öğretmen eğitiminden aile desteğine uzanan bir tabloyu ele alacağız. Amacımız, her iki alanda da mevcut fotoğrafın net bir şekilde görünmesi, sorun alanlarının somut bir şekilde tespiti ve elbette uygulanabilir takvimi ve muhatapları net çözüm önerilerinin belirlenmesi; bunların hem rapor sürecinde mesafe katedilerek çözüm odaklı yaklaşımı hem de raporda yer alması. Ve elbette biz rapor odaklı bir Komisyon değiliz, çözüm odaklı bir Komisyonuz tüm milletvekillerimizle beraber. Ben bu vesileyle burada görev alan tüm vekillerimize teşekkür ediyorum bugüne kadar ki çözüm odaklı yaklaşımları için. Ve elbette raporumuz olacak ama inanıyoruz ki hem bu süreçte hem rapor sürecinde hep birlikte bu konuların takipçisi olacağız. Çözüm odaklı yaklaşacağız ve her bir süreci birlikte sonuca taşıyacağız.

Ben bu vesileyle tekrar tüm misafirlerimize, bugünkü değerli katılımcılarımıza teşekkür ediyorum. Değerlendirmelerinizi net bir şekilde, doğrudan, uygulanabilir bir örneklikle bizlere iletmenizi istirham ediyorum ve toplantımızın tekrar hayırlı olması dileğiyle toplantımızı başlatıyorum.

Değerli Milletvekilimiz, Sayın Lokman Ayva'yla başlıyoruz.

Türkiye Beyazay Derneği Başkanı olarak, bu süreçlerin en merkezindeki kişilerden biri olarak buyurun Sayın Milletvekilim, mikrofon sizde.

III.- SUNUMLAR

1.- Türkiye Beyazay Derneği Genel Başkanı Lokman Ayva'nın, Komisyonun önemi, Derneğin faaliyetleri, görme engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Sayın Başkanım, Değerli Bakanlarım, kıymetli milletvekillerimiz, kıymetli sivil toplum kuruluşu başkanları ve yöneticileri; hepinizi hürmetlerimle selamlamak istiyorum.

Ben bizimle beraber heyetimizde olan Doktor Zehra Kum'u ve 23'üncü Dönem Hakkâri Milletvekilimiz ve Beyazay Yönetim Kurulu Üyesini de sizlere takdim etmek isterim.

Efendim, biz Beyazay olarak bu Komisyonu nasıl görüyoruz? Bize göre bu Komisyon nedir? Bize göre bu Komisyon inanılmaz bir değişiklik yapan bir Komisyon. Bizim ilk önce, Başkanımız başta olmak üzere Başkan Yardımcılarımıza, sözcülerimize, bütün Komisyon üyelerimize hem şükran duygularımız var hem de tebrik duygularımız var. Şükran duygularımız şundan dolayı var: Türkiye'de bütün bölgelere giderek öyle bir rüzgâr estirdiniz ki ümitle coştı halk. Yani engelli kitlesi, aileleri, bu konuda çalışanlar, sivil toplum kuruluşları, hepsinde bir hareketlilik başladı Türkiye'de, bu çok önemli bir şey. Yani Türkiye'de aslında algıyla da yapılabilecek çok şey olduğunu görmüş olduk. Tabii ki Türkiye Büyük Millet Meclisi birtakım masraflar ediyor ama getirdiği, doğurduğu sonuçlar itibarıyla ihmal edilebilecek bir miktar bu masraf. Bunun için sizlere şükranlarımızı sunuyoruz.

Bize göre ikinci öneminiz, tebrik edilecek tarafınız şu: Siz şu ana kadar -az çok Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihini incelemiş, bilen birisi olarak arz ediyorum- araştırma komisyonlarına yeni bir çıta getirdiniz. Araştırma komisyonunun basit bir akademik çalışma ortamı gibi olmadığını aslında lisanı hâlde de çok şeyin yapılabileceğini gösterdiniz. Gerçekten Türkiye'de hepimizin insanlara dokunması lazım. Bunun engellilik konusunda başlamış olması da bizim için ayrıca bir şans. Bu yeni getirdiğiniz yöntem, çalışma şekli sebebiyle de sizleri tebrik ediyoruz. Bu yenilik hem ülkemiz için çok önemli bir yenilik hem de bence dünyada da çok faydası olacak bir yöntem, çalışma şekli.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz bu ifadeler için, yorumlar için. Biz de inşallah, hep birlikte sonuç odaklı...

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Estağfurullah.

Yani zaten bir komisyon rapor yazmadan sonuçlar doğmaya başladı. Sizlerin bizleri dinlemenizden tutun da kamu kuruluşlarının dinlenilmesine kadar, bölgelere gitmeniz, oradaki hareketlilik falan, bunlar çok önemli gelişmeler Türkiye için ve bence asıl gelişim, değişim böylece olabilecek.

Burada bir de teklifimiz var, bunun sürdürülebilir olmasını sağlamamız lazım yani bunun sürdürülebilir olabilmesi için sizlerin gündeminde çeşitli yöntemler tabii ki vardır, arzu edilirse biz de ayrıca bir çalışma sizlere sunmak isteriz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tabii ki. Müteşekkirdir olunuz.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - İkincisi de; biz tabii, Beyazay olarak "multinational" dedikleri çok uluslu bir kuruluşuz, bizim başka ülkelerde de şubelerimiz var. O yüzden biz evrensel düşünmek zorundayız. Biz Avrupa'daki kardeşlerimizin de, Afrika'dakilerin, Amerika'dakilerin, Uzak Doğu'dakilerin de şartlarının iyileşmesini istiyoruz. O yüzden, bu çalışmanın, bu çalışma şeklinin, yönteminin uluslararasılaştırılması lazım ve Türkiye, sizler bu işe liderlik yaparsanız inanır Fransa'daki engelliler de Brezilya'dakiler de Japonya'dakiler de sizlere minnettar olacaktır. Belki bilmeyebilirler ama varlıklarıyla, yaşadıklarıyla zaten bu mesaj sizler için gelecektir diye ümit ediyor, düşünüyor, inanıyoruz.

Şimdi, Beyazay hakkında kısa bir bilgi arz etmek istiyorum. Beyazay 1992'de kuruldu ve Türkiye'de şu anda 110 şubesi var. Dünyada da 10 ülkede yapılanmış, teşkilatlanmış durumda. Birçok uluslararası kuruluşlarla da "network"ümüz var, onlara detaylı girmiyorum. Yaptığı birkaç projeden bahsetmek istiyorum. Biz ulusal düzeyde çok iş yaptık. Mesela "Eğitim Her Engeli Aşar" diye Cumhurbaşkanlığıyla ve Millî Eğitimle ortaklaşa -o zaman devlet bakanlığıydı- beraber bir kampanya yapmıştık, o çok başarılı oldu. Sistemde 150 bin öğrenci vardı, biz yüzde 50 artırmayı hedeflemiştik. 225 bin hedeflerken 344 bine çıkmışız. Bu da çok büyük bir başarı oldu. Türkiye'de eğitimin canlanması anlamında çok mutluyuz. Şu anda 750 bine yakın öğrenci var Millî Eğitim sisteminde. İkincisi de "Aşmak İçin Hareket" diye engelli ve engelsizlerin bir arada yaşamasıyla ilgili, birbirlerini tanımaları, anlamaları için bir kampanya yaptık. O da spor yaparken insanlar birbirlerini tanışınlar diye bir çalışmaydı, o da çok büyük başarı elde etti. Orada "100 bin artı 100 bin" hedefimiz vardı, 200 bin kişiye ulaşmak istiyorduk ama 400 bin kişiye ulaştık; bu da çok güzel bir başarı oldu. Türkiye'de bunlar değişimi tetikleyen, değişimi, tabiri caizse, zorlayan şeylerdi, biz memnunuz bu anlamda. Buna benzer çok Avrupa Birliğidir, şudur budur, bizim her şubemizin ayrı ayrı projesi var; onlara girmek istemiyorum vaktinizi almamak için. Biz bütün engel gruplarına hitap ediyoruz. Aileleri, akademisyenler, bu alanda çalışanlar da bizim çatımızın altında yer bulabiliyorlar.

Efendim, şimdi, bizim sizlere önerdiğimiz bir gözlük var ya da mikroskop da diyebilirsiniz yani problemi ve çözümü bulma şablonu öneriyoruz. KÖK dediğimiz şey bu, 3 tane şeyin baş harflerinden oluşuyor. Birincisi, ilk olan, kapsamayan fiziksel ve sosyal sistemler; ikincisi, öbürlerinin âciz insan bakışı; üçüncüsü de kanıksanmış çaresizlik, engellilerin kanıksanmış çaresizliği. Bu üçünün baş harfleri KÖK'ü meydana getiriyor.

Kapsamayan fiziksel ve sosyal sistemler dediğimiz; eğer bu doğru anlaşılırsa sorunların kaynağı, sorun dediğimiz şeylerin kaynağıdır bu. Yani sistemler, eğitim sistemi, çalışma sistemi, oy kullanma sistemi -Meclisteki- her ne dersiniz bu kategoriye girer. Çözüm ne? Bunların, her türlü sistemin farklı özelliklere sahip insanlara da hitap etmesini sağlamak, onların da bu işte var olabilmelerini sağlamak. Bu sistemden en çok -yani görme engelliler bağlamında olduğu için söylüyorum- sapan kesim körlerdir, bir de elini kullanamayan insanlar sistemden çok saparlar çünkü genellikle dünyadaki sistemler görme ve elini kullanmaya dayalı yapılır. Üçüncü sırada zihinsel kısım da gelebilir ama zihinsel o kadar belli olmaz, zihinsellerin sorunlarının asıl sebebi algıyla ilgili yani "Ö" harfindeki meseledir. Şimdi, Türkiye bundan geri dönüşü olmayan bir aşamaya geldi yani sistemlerin herkesin erişimine uygun olması, herkese, bütün farklılıkları olan kişilere hitap etmesi noktasında çok iyi bir noktadayız. Bu süreç devam eder, bu kolay kolay kesintiye uğramaz.

İkincisine gelirsek öbürlerinin bakış açıları dediğimiz; ben onu şöyle arz etmek istiyorum, müsaadenizle biraz teknik ifadeler kullanmak istiyorum. Engellilik bir marka aslında yani her şey gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi nasıl bir markaysa engellilik de bir marka. Bu markayla ilgili algılar çok ciddi negatif, sorunlu bir marka. O yüzden bu markanın algısının değişmesi lazım. Biz bu marka algısının değişmesine yeniden konumlandırma diyoruz. "Marketing management"taki kişiler bilir, "repositioning" dediğimiz bir hadise bu, dolayısıyla bunun yeniden konumlandırılması lazım. Şimdi, mevcut algı "engelli" "işe yaramaz" "âciz" "yük" "eğlenmez" "sürekli üzüntülü" "sürekli şikâyet eden" hatta "sorun eşittir engelli" gibi böyle algılar var, bununla ilgili testler yapabilirsiniz veya başka yerlerde de akademik çalışmalarda da görebilirsiniz yani bizim sadece uydurduğumuz şeyler değil. Dolayısıyla bu algıyla ilgili şöyle oluyor: Mesela, beni çocukken lise müdürü okula almadı. Niye? "Kör birisi nasıl okuyacak." diyor, "Burası körler lisesi değil, bir şey değil." Benim okuyamayacağımı zannetti. Tamam, okuduk falan, başka bir liseye giderek, oradan birini bularak filan yaptık o işi.

Sonra üniversiteye geldik, üniversiteyi bitirdik, YLS diye sınava gireceğim, Boğaziçini bitirmiştım. YLS'ye bu sefer YÖK beni almıyor, sınava almıyor, "Senin görmediğini anladık, o yüzden yüksek lisans sınavına giremezsin." falan diye böyle yasak koymuşlar.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biraz geç kalmışlar anlamak için.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Yani 13 Mayıs'ta Sabah gazetesi o zaman arka manşetten girdi bizim haberi; öğleden sonra değişti. Ya, böyle bir şey var memlekette yani.

O açıdan, bunlar zamanla değişebilecek şeyler yani bu algının değişmesi lazım. Bunun, yeni engellilik algısının yani ideal bir engellilik algısının topluma anlatılması lazım. Bu konuda da çok güzel haberim var: Şu anda Millî Eğitim Bakanlığımızla ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızla bir protokol yaptık ayrı ayrı. Mesela, Millî Eğitim Bakanlığıyla yaptığımız protokol öğrencilerin bir arada yaşama kültürü sahibi olmalarına yönelik bir şey, bunu "Beyazay" olarak Millî Eğitimle beraber yapacağız inşallah. Bu çok önemli bir gelişme, Türkiye'nin bu konudaki algısını değiştirecek yani gelecek yıllar için çok ümit vadeden... Peki, bugün ne olacak? Bugün için de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızla el ele verdik -sağ olsun, Bakanlığımız, Bakanımız ve yetkililer- orada da farklı toplum kesimlerine yönelik algı değişikliği çalışması yapıyoruz yani noter çalışanları, hava hostesleri, efendim, market çalışanları yani kamuda vatandaşlara en çok hizmet eden kesimlerin, iletişim yapan kişilerin algısının değişmesi konusunda. Bunlar da çok iyi gidiyor. Genel olarak Türkiye'de de zaten olumluya gidiş var yani bugün tabii ki olumsuz örnekler var, kıyamet gibi var, herkesle ilgili var yani milletvekillerimizle ilgili de olumsuz algılar var ama bunlara teslim olamayız tabii, bunlar değişiyor, sürekli değişebilen şeyler. O açıdan, biz bunu yönetmek istiyoruz, bu değişimi yönetmek istiyoruz, şu anda da olumlu gidiyor, onu arz etmek istedim.

Üçüncü kavramımız "kanıksanmış çaresizlik" bizim şablondaki, üçüncü meseleyi anlamakla ilgili. Engelliler "Yapamazsın, sen âcizsin, sen işe yaramazsın." mesajı aldıkları için sürekli -bu psikolojide şey vardır, öğrenilmiş çaresizlik vardır, biz onu kanıksamak anlamında kullanıyoruz artık- kanıksanmışlar ve yapamayacaklarına inanmaya başlamışlar. Ben, mesela, körlerle ilgili bir toplantıya katıldığımda soruyorum: Sizce körler pilot olabilir mi? Körler karşı çıkıyor yani niye karşı çıkıyorsunuz dedim. "Niye hocam, nasıl yapsın, gider bir yere çarparsa..." Ulan, gökyüzünde kaldırım mı var çarpacak dedim. Ondan sonra, işte, peki, siz hiç pilotluk yaptınız mı yani en azından pilotluğu bırakın, kokpite girdiniz mi dedim. "Yo!" Nereden biliyorsun şey yapacağını. Hâlbuki kör pilot var, "Miles Hilton" diye birisi uçak kullanıyor dünyada. O açıdan bu algıya körler de sahipler.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Ralli pilotu da var.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Ralli de var, evet, çeşit çeşit şeyler var yani mesela Atlas'ı tek başına geçen kör birisi var yatla; boğazı, İstanbul Boğazı'nı geçen körler var falan, böyle şeyler yani bunlar artık sıradan şeyler dünya için. Sordular "Neyi yapamaz körler?" dediler de vallaha düşündüm, düşündüm aklıma bir şey gelmedi, bir şey bulamıyorum dedim yani. Hani ressam filan olduktan sonra, Eşref ağabeyin ressamlığı, Eşref Armağan'ın, daha ne olsun geriye yani. Ha bunlar genellenemez, tabii ki her konuda genellenemez yani tutup Mozart da genellenemez, efendim, bilmem Beethoven da genellenemez veya işte, sporculardan da Naim Süleymanoğlu da genellenemez; her engelsiz de Naim Süleymanoğlu değildir zaten, olmak zorunda da değil, engelliler de öyle yani.

Ondan sonra ama engellilerle de kanıksanmış çaresizlikten yani statükoların değişmesi konusunda da müthiş bir hareketlilik var Türkiye'de. Mesela, şu anda on binlerce engelli üniversite öğrencisi var. Bu çok büyük bir başarı bizim ülkemiz için. 83 bin civarında memurumuz var ya yani memur demek şu demek, devlet güvencesindeki, hukuk güvencesindeki çalışan demek. Yani dünyada böyle statüde insan, mesela Amerika'da yok bu kadar insan, Çin'de yok, nüfusla ilgili bir şey değil bu statü yani memur statüsü şey gibidir, müfettiş, oralandaki hâkim statüsü gibi bizim. O açıdan, burada 80 küsur bin civarında memurun olması müthiş bir özgüven veriyor. Sonra çalışan, yüz binlerce çalışan engellimiz var. Bunlar bizim kendimizle ilgili algımızı bir şeyler yapabileceğimize dair de yavaş yavaş şey yaptı. Tabii, bizim burada bazı dezavantajlarımız var, onu birazdan söyleyeceğim.

Bu şablonu öneriyoruz efendim, Komisyonumuzda da bu KÖK bakış açısıyla bakılmasını; bu hem problemlerin daha doğru ve hızlı tespit edilmesini hem de çözümün çok rahat bulunmasını sağlıyor. Biz kullanıyoruz, her yere de önerdik, şu ana kadar Mecliste, partilerde, vesair belediyelerdeki çalışmalara da önerdik, bayağı iyi gidiyor yani şu ana kadar negatif bir sonucunu görmedik.

Efendim, çözüm ve geliştirme tekliflerimiz var. Burada tekliflerimiz de dört tane. Birincisi, hizmetlerin otomasyonu, "çamaşır makinesi modeli" diyoruz. Çamaşır makinesi modeli şu: Eminim çamaşır yıkayan milletvekillerimiz olmuştur veya STK başkanı. Ben yıkıyorum da o yüzden diyorum. Ben bulaşık da yıkıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bulaşık da var mı?

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Efendim, var var bulaşık. Ben en çok bulaşık yıkamayı severim. Ya, o bulaşık yıkadıktan sonra elim böyle gıcır gıcır ediyor ya o kadar hoşuma gidiyor ki hele yağdan sonra.

Şimdi, çamaşır makinesi modeli derken çok kolay anlaşılıyor. Ne demek istiyoruz? Şöyle: Çamaşır makinesini nasıl kullanıyoruz? Kirliyi atıyoruz. Kirliyi attıktan sonra deterjan da döküyoruz, kapatıyoruz, düğmeye basıyoruz. Sonra, makine suyu çekerken bizden ilave bir dilekçe istemiyor, suyu ısıtırken "Yeni bir dilekçe daha yaz." demiyor, sıkarken "Falan kuruma git, başvur." demiyor veya git...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - "Bir daha gel." demiyor, "Yarın gel." demiyor.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Hele suyu boşaltırken "Git izin al, belediyeden ruhsat çıkar." falan da demiyor. Dolayısıyla her şeyi yapıyor baştaki düğme. Dedik ki: Ya, bu o kadar güzel bir yöntem ki mesela engellilikle ilgili ya da biliyorsunuz, hukuk sisteminde bana bir kuruluş dahi vermeye kalksa devlet, bunun kanunda karşılığı olmak zorunda veya bir hizmet verecek, bir memurunu görevlendirecek, bunun kanuni bir karşılığı olmak zorunda. Hilal-i Ahmer gibi yapamaz yani devletin hukuk yapısı böyle. O yüzden, hukukda kanunla her şey tanımlandıysa diyoruz ki: Adamın engelli olduğu raporuyla belli ya, Sağlık Bakanlığı yapıyor bu işi. Şurada Komisyon olarak hepiniz otursanız "Lokman artık engelsizdir." deseniz ki hiç kimse kabul etmez veya tersi "Zehra Hanım engellidir." desek yine kimse takmaz, o sizin verdiğiniz yazıya bakıp da belediye otobüsünde indirim yapmazlar yani. Niye? İlla doktor raporu lazım. Sistem böyle yani Sağlık Bakanlığının vereceği rapor geçerli. Dolayısıyla, bu raporu aldıktan sonra -sistem- çamaşır makinasının düğmesine basılmış olsun. Mesela vergi muafiyeti mi var? Zaten belli, oranları belli, otomatikman bağlansın. Efendim, çocuk yeni engelli mi olmuş? Aile Bakanlığına bildirilsin iş listesi... Hatta memura kadar gitsin, müdüre falan

gerek yok, onaya şuna buna, çünkü biliyorum oralarda evrakların nasıl bekleyeceğini. O açıdan ona gerek yok, direkt o kişiye gelsin, desin ki: "Lokman, falan çocuğumuz engelli olmuş, onun ailesi ziyaret edilecek." Ben gideceğim, ziyaret edeceğim, geleceğim, ettim falan... Bu böyle olabilir diye düşünüyoruz. Bununla ilgili devletten, Cumhurbaşkanlığından ve Aile Bakanlığından çok olumlu dönüşler var. Bu konuda eğer sizler de uygun görür de bunun hayata geçmesi konusunda böyle, hep beraber bir atmosfer meydana getirilebilirse muhteşem bir şey çıkar. Yani, birine ağa, paşa, dayı, bilmem şunu bulacaksın da bunu bulacaksın da falan filan, bunlara gerek kalmazın. Ya, zaten bizim medeniyetimiz insanların yüz renginden onlar ihtiyaç sahibi olduğunu. Diğer türlü de insanlar yüz suyu dökmek zorunda kalıyor, hepimizi rencide oluyorum falan filan, ona gerek kalmayacak.

İkinci çözüm, Engelli 3.0 modelini öneriyoruz. Engelli 3.0 şu demek: Lokman'ın ihtiyacına göre hizmet verilsin yani "Engellidir, her şeyi verelim." olmasın diyoruz. Yani benim ekonomik durumum iyiye bana tren bileti bedava olmasın, anlatabiliyor muyum. Şu anda bedava, her şey bedava bana. Yani milletvekilliğinden daha iyi bir durumum var. O açıdan, bu engellilik böyle bir imtiyazdır, bir servet edinmedir, şuna buna dönüşmesin. Ha, ben engelliliğimden dolayı bir mağduriyet yaşarsam orada telafi edilsin. Benim mesela kabartma kitaba mı ihtiyacım var, buna da parası çoktur, azdır, denmesin yani ihtiyacım neyse ona göre kurgulansın. Bu da çok basit bir şey. Bununla da ilgili arzu edilirse detay raporlar sunabiliriz.

Üçüncü modelimiz, sektörlerin geliştirilmesi. Efendim, Türkiye çok önemli bir noktada duruyor. O kadar iyi bir noktadayız ki son Covid'de de görüldü, bizim insanımız çok iyi üretebiliyor ve ucuza mal edebiliyor. Şimdi, mesela, Almanya'dan alacağımız bir protez 20 bin euro. Türkiye'de aynısını 2-3 bin euroya yapıyor Türkler. Ya, biz o zaman niye bu sektörleri geliştirmiyoruz? Hatta bunu ihracata yönelik yapalım. Bu "economies of scale" diyorlar ya ölçek ekonomisiyle çok üretince ucuza mal edeceğiz "mass production"dan, kitlesel üretimden dolayı. O açıdan bu sanayinin geliştirilmesi lazım. Ondan sonra, bu şeyin geliştirilmesiyle -tabii, evrensel düşünmek zorunda olduğumuz için onu da şurada belirteceğim- mesela Almanya'dan alacağınız bir şeyle 1 kişi faydalanırken Türkiye'den aldığınızda 10 kişi faydalanabiliyor. Yazık günah değil mi? Afrika'daki kardeşlerimiz, Güney Amerika'daki insanlar, onlar da faydalansınlar. Türkiye'nin de çalışmaya ihtiyacı var, üretmeye ihtiyacı var, paraya, zengin olmaya ihtiyacı var; herkes kazanacak yani. Fuarlar yapalım. Bunu nereden biliyorum, bu kadar önemli olduğunu? Biz fuar yaptık, Engelsiz Yaşam Fuarı; muhteşem fırsatlar var. O yüzden, biz arzu ediyoruz ki bu noktayı destekleyelim hep beraber, medikalimizi destekleyelim, işitme cihazlarımızı destekleyelim. Yani Almanya'da falan da yani 5 liralık üretim için 50 lira destek vermişler. O iş böyle gelişmiş çünkü bu işin müşterisi başlangıçta olmuyor, alıştıktan sonra oluyor. O açıdan sektörlerin gelişmesi lazım.

Son maddemiz de STK'lerin çözüm ortağı olması. Şu bir gerçek ki STK'ler bazı şeyleri ucuza mal edebiliyor ve engellilikle ilgili konuların da pahalıya mal edilmesine gerek yok. STK'leri çözüm ortağı yapalım, mesela bakım mı, STK'ler de üstlensin, sorumluluk sahibi olsunlar. Devlet bütçesinin, harcadığı paranın yüzde 80'ini vererek STK'lere desin ki: "Gel kardeşim, yap bunu, ben sana 100 lira değil ama 80 lira vereceğim." Sen de gönüllülük gücünü kullan, bağış topla, bir şey yap sen de bu işin üzerine düş." Devlet de kazansın, vatandaş da kazansın STK de kazansın. Bu, Tony Blair'in bir yöntemi. İskoç'tur biliyorsunuz, İskoçlar da cimridir. Bence çok akıllıca bir yöntem. Sizin varlığınızla bu iş de canlanır diye düşünüyorum.

Bir de gelecek vizyonumuzu arz etmek istiyoruz hızlıca, kusura bakmayın çok zaman aldı, ben bu kadar sürmez diye düşünmüştüm ama.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yo, gayet keyifli bir...

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Allah razı olsun.

Gelecek vizyonumuz da çok önemli. Bu hepimizi ilgilendiriyor, engelli engelsiz, herkesi ilgilendiren bir geleceğimiz var. Bu geleceğimizi güzel yönetmemiz anlamında arz etmek istedik. Şöyle: Şu anda engellilerin sayısı artıyor. Bu "ageing and disability" dedikleri, yaşlılığa bağlı engellilik oranı yükseliyor sürekli. Mesela geçen sene Aile Bakanlığının TÜİK'le yaptığı bir araştırmada kronik hasta 65 yaş üstü insan oranı yüzde 78 küsur. Bu çok büyük bir oran, bunların hepsi gider demek. Kronik hasta, sürekli ilaç kullanmak demek, gittikçe kötüye giden durum demek, yatağa bağımlı olmak demek. Bu sadece Türkiye'de değil, Avrupa'da daha kötü, şu anda başladı biliyorsunuz, Amerika daha da zor durumda. O yüzden bizim bir an evvel bu maliyetleri aşağı çekecek yollar, yöntemler bulmamız lazım. Birincisi, olması gereken şu: Para çok gerekecek. O yüzden, engellileri bir an evvel kendi paralarını kazanır hâle getirmemiz lazım. Böyle "Şu bütçeden şu kadar para verelim, bu kadar yardım yapalım..." Bunlara bence gerek yok. Çalışabiliriz; Allah'a şükür, ben şu anda hiçbir yerden yardım almıyorum bedava kullandıklarım dışında. Dolayısıyla beni finanse etmeye gerek yok ki. Ben, Allah'a şükür, çocuklarımın da geçimini sağlıyorum, eşime de bakıyorum, gerekirse başka sosyal sorumluluklarımı da yerine getiriyorum falan. O yüzden, niye -mesela burada da var ben Ayhan Metin'i tanıyorum, çok saygı duyduğum bir arkadaşımız, çok başarılı bir arkadaşımız- ne gerek var da başkasının 10 lirasına, onun verdiği o paraya...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Komisyonumuza da güzel katkıları var Ayhan Bey'in, sağ olsun.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Aynen, değil mi?

Yani, çok gurur duyduğum bir arkadaşımız, hatta benim film arkadaşım. Dolayısıyla, o açıdan bunu yapmamız lazım diye düşünüyorum. Hepimiz çalışırsak, bütün engelliler... İstihdamla ilgili ayrı bir rapor istenirse onunla ilgili çok güzel şeylerimiz var. Mesela biz neyi öneriyoruz? Akademisyen olsun diyoruz engelliler. İşte Ayhan Bey doktora yaptı, birçok arkadaşımız var böyle doktora yapan, profesör olan, Koray Sazlı var Yıldız'da profesör, kör bir arkadaş; birçok kişi var böyle.

İkincisi, üstün yetenekli otizmliler var, disleksilerden de var üstün yetenekli, bayağı kişi var. Bunların da sanatından faydalanmamız lazım. Sonra, zihinsel engellileri mavi yakalı olarak değerlendirmemiz lazım. İşitme engellilerin bir kısmı mavi yaka, bir kısmı sanat... Yani o açıdan çok güzel imkânlar var, bunlardan faydalanalım ve istihdam edip herkes kendi parasını kazansın.

Üçüncüsü, bakım maliyetleri çok yükseliyor. Biraz önce geniş olarak girdiğimiz bakım maliyetlerinin aşağı çekilmesi lazım, çok yüksek gerçekten. Şu anda özel sektör 45 bin, 50 bine yapıyor bakımı ama devlet 100-150 bin liraya mal ediyor. Hele hele, mesela, bir ara 600 bin alzheimer hastamız vardı, bunların hepsi bakım demektir. O açıdan, bakım, sosyal teknolojilerin geliştirilerek... Robot olur, başka şeyler de var, bizim önerdiğimiz model var; biz bunun için engelsiz yaşam teknolojilerini yürütüyoruz TEKNOFEST'te, çok güzel gidiyor. Bence bütün milletvekillerimizin gurur duyacağı çocuklarımız var, hepimizin, siyaset ayrımı gözetmeksizin. Bu çocuklar bizim çocuklarımız ve çok güzel işler çıkarıyorlar. Özellikle, düşünebiliyor musunuz, 70 bin tane proje

geldi engellilikte Sayın Bakanım. Bu projelerde, her bir projede 3 çocuk olsa, 210 bin çocuk Türkiye'deki engelliler için kafa patlatıyor. Bu, dünyanın neresinde var ki? Bence bu çocuklarımız bu işi çözerler yani bakımın maliyetlerini aşağı çekecek teknolojileri geliştirebiliriz. Bizim şu anda 85 üniversiteyle ortak protokollerimiz var. Çocukları bu konularda teknoloji geliştirme, araştırma yapmaya yönlendirmeye çalışıyoruz.

Bir de bu sosyal alandaki teknolojilerde şunu da arz etmek istiyorum: Bu "body building" dedikleri bir şey var yani vücudun yeniden yapılandırılması, Elon Musk'ın "Neuralink" falan dediği şirketler. Bence Türkiye'de bu "insan sanayisi" dediğimiz sanayi kurulursa dünyaya güzel bir katkı yaparız. Nasıl İHA'larda, SİHA'larda şu anda iyiyiz, bence insan sanayisini kurmamız lazım yani beyne çip takma işini bizden dahi iyi hiç kimse yapmamalı dünyada, yapamamalı daha doğrusu. Kol, bacak, deri vesaire bunların hepsini çözebilecek durumundayız. Bunları gerçekten TEKNOFEST'te gördüğüm projelerden kaynaklanan öz güvenle söylüyorum.

Dördüncüsü de son önerimiz, gelecek vizyonu ile ilgili, gelecek vizyonumuz, Türklerin, sizin seçmenlerinizin, bizim vatandaşlarımızın, kardeşlerimizin dünyada, engelli engelsiz diye ayırmayalım... Mesela, Abdulluttalip Bey bizim çok değerli bir büyüğümüz, sağ olsun, çok büyük katkı yapıyor, o yüzden, mesela neden Disability Alliance'ta görev alsın? Neden World Blind Union'da bizler görev almayalım? Bizim insanımızı dünyadaki sosyal teşkilatlarda görev almaya teşvik etmemiz lazım çünkü bizim medeniyetimiz gerçekten çok güzel bir medeniyet. Dünyanın işine yarayacak bir medeniyetimiz var. O yüzden de daha çok dünya teşkilatlarında, uluslararası kuruluşlarda görev alalım ve bu da çok iyi olacaktır diye düşünüyorum. Bu "INGO" dediğimiz (International Non-governmental Organization) uluslararası STK'lerin merkezlerini Türkiye'ye getirmeyi öneriyoruz, getirelim diye arzu ediyoruz, biz de çalışmalar yapıyoruz çünkü mesela biz ofis giderlerini karşılırsak, inanıyorum ki pek çok sosyal teşkilat Türkiye'ye gelmeyi kabul edecektir. İstanbul olur veya Antalya olur, Muğla olur, tek Ankara olabilir, tek uçakla gelinebilecek yerler; birçok insan için Paris'ten daha iyidir İstanbul mesela. Ben Avrupa Konseyi çalışmalarında gördüm Sayın Bakanım, İstanbul'da toplantı yapalım önergesi ilk şeyde hemen kabul edilen önergeydi yani herkesin İstanbul'a gelme arzusu vardır. O açıdan Türkiye'nin dünyada bu gündemi belirleyen ülke olması lazım.

Bir de son olarak -bunları arz ettik- şunu söylemek istiyorum: Biz sizleri nasıl görüyoruz? Gelecek otuz yılı belirliyorsunuz şu anda. Gerçekten yaptığınız çalışmalar bizim yeteri kadar minnet duymamız için yeter de artar bile. Geleceğin otuz senesini belirliyorsunuz. Aynı zamanda, yaptığınız çalışmalar, buradaki doğan atmosfer sadece Türkiye'yle kalmıyor, Balkanlar'ı etkiliyor, Türkistan'ı etkiliyor, Orta Doğu'yu Afrika'yı etkiliyor. Oradaki insanlar burayı örnek alıyorlar. Ben yurt dışında bir sürü kuruluşla Engelliler Kanunu'nun tercümesini gönderdim, Mısır'dan, Cibuti'den insanlar Engelliler Kanunu'nun tercümesini istediler bizden. Yani o yüzden yaptığınız işin çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Her birinize ayrı ayrı, burada Sayın Başkanımız, bakanlarımız olmak üzere milletvekillerimize, raportörlere, çalışan herkese minnet duyuyoruz. Allah gönlünüzün ne muradı varsa versin efendim.

Arzımız bu kadar, çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Çok teşekkür ediyoruz.

Hakikaten hem çok istifade ettik hem de keyif aldık. Ders kıvamında bir sunum oldu. Boşuna demiyoruz, akademik yön olarak sizin altyapınız da çok kıymetli. O yüzden bu süreçleri inşallah birlikte devam ettireceğiz. İstanbul'daki buluşmada da bekliyoruz sizi, cuma günü inşallah birlikte olacağız.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Her zaman emrinize amadeyiz. Allah razı olsun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tabii, ben değerli milletvekilimiz Abdulluttalip Özbek'in de Beyazay'da olduğunu yeni öğrendim.

Sayın Vekilim, hoş geldiniz.

ABDULLUTTALİP ÖZBEK - Çok teşekkür ederim Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sizin söyleyeceğiniz birkaç kelime olacaktır mutlaka.

Buyurun.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Hakkâri'de güzel işler yapıyor Sayın Vekilim.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- 23'üncü Dönem Hakkâri Milletvekili ve Türkiye Beyazay Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Abdulluttalip Özbek'in, engelli ailelere önem verilmesi gerektiğine ve Komisyonu Hakkâri'ye davet ettiğine ilişkin açıklaması

ABDULLUTTALİP ÖZBEK - Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim, Değerli Komisyon üyeleri; tabii ki ben de Lokman Ayva Bey'in yardımcılığında artık elimden ne geliyorsa yapmaya çalışıyorum. Hakkâri'de bize düşen görev ve sorumluluğun bilincindeyiz.

Hakikaten de benim de -belki bazı arkadaşlar bilmiyor- on dört yıl engelli bir çocuğum oldu, on dört yıl boyunca eşimle beraber sorumluluğunu üstlendik. Ben şunu gördüm Sayın Bakanım, bunu bir engelli sahibi olarak söylüyorum: Çocuğum 14 yaşından sonra vefat etti, hakikaten de Allahutaala sanki bana başka kapılar açtı yani elimi neye attıysam Allahutaala yardımcı oldu. Eşimin de orada çok büyük şeyi oldu. Hakkâri zor bir yer, bölgesel olarak da çok misafiri olan bir yer ama çocuğuma bakımı... Belki ondan sonra da Allahutaala bize 3 erkek, 1 kız, 4 evlat nasip etti ama tabii ki bunları yaşarken sanki bütün bereketin bu çocukta olduğunu düşündüm. O yüzden engelli ailelere hakikaten de çok önem vermek lazım, onların çektiği sıkıntıları bilmek lazım. Ben bunu çeken, bilen biri olarak da söylüyorum.

Tabii ki Lokman ağabeyin hakikaten de -demin buyurduğunuz gibi- bir ders niteliğindeki bugünkü sunumu çok çok önemli. Biz de onun artık bilgi ve tecrübesine yetişmeye çalışıyoruz. Sizin de katkılarınız gerçekten çok güzel ama şöyle bir önerim olacak, gerçi herkes kendi bölgesini davet eder: Komisyonunuzun ya da sizlerin artık Hakkâri'de bir açılım yapması, Hakkâri'ye gelmesi ve oradan bir şeyi başlatmak bence Türkiye'de de biraz ses yapar diye düşünüyorum.

Katkılarınız için teşekkür ediyorum, Lokman ağabeye de ayrıca katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum Değerli Komisyona.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz de teşekkür ediyoruz, tekrar hoş geldiniz diyoruz.

Tabii, Zehra Hanım da burada; Ankara Yenimahalle Şube Başkanı Beyazay'ın, size de hoş geldiniz diyoruz. Buyurun.

2.- Türkiye Beyazay Derneği Yenimahalle Şube Başkanı Zehra Kum'un, Derneklerinin çalışmalarına ilişkin açıklaması

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ YENİMAHALLE ŞUBE BAŞKANI ZEHRA KUM - Hoş bulduk Sayın Bakanım. Ben hem akademik olarak hem de başkent olarak Ankara'da Beyazay'ı temsil etmeye çalışıyorum ve çeşitli çalışmalar yapmaya çalışıyoruz projelerle özellikle. Ben sizlere de ayrıca teşekkür ediyorum çünkü daha önce yapılan Komisyon toplantılarında da bize yer verdiniz ve bizi dinlediniz, biz bundan çok mutluyuz. Hazırlıklarımız devam ediyor, bir rapor sözümüz var, inşallah Erkan Bey'e ileteceğiz en kısa sürede.

Çok teşekkür ediyoruz çalışmalarınız için.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sizler Komisyonumuzun doğal üyelerisiniz, o yüzden her zaman katkılarınız için müteşekkirimiz.

III.- SUNUMLAR (Devam)

1.- Türkiye Beyazay Derneği Genel Başkanı Lokman Ayva'nın, Komisyonun önemi, Derneğin faaliyetleri, görme engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, Değerli Komisyon üyelerimiz, sorular, yorumlar için...

Buyurun İrfan Bey.

İRFAN KARATUTLU (Kahramanmaraş) - Kahramanmaraş Milletvekiliyim, fizik tedavi uzmanıyım.

Şimdi, Lokman Başkanın tabii ki bize yön gösterici birtakım konuşmaları oldu ama ideal engelli tanımını da tam yapmadı. Şu andakini, reeldekini yaptı, negatif şeylerini anlattı ama bir Beyazay ideal engelli tanımını geleceğe münhasır nasıl yapıyor, onu da bize söylemesini bekliyorum.

İhtiyaç seviyeli bir engelli desteği çok önemli yani bu, sosyal hayatta da sosyal hizmetlerde de insanımızın tespit edilip -maddi manevi ne kadar ihtiyacı olduğu gibi- engellilerde de ihtiyaç odaklı bir tespit gerçekten önemli.

Onun dışında, yine -benim de biraz konum- tıbbi ortez, protezlerin Türkiye'de üretimi bizim de yıllardır savunduğumuz bir konu. Hatta engellinin sosyal hayatta lazım olan birtakım alet edevatlarının da yine hakeza -sadece tıbbi anlamdakiler değil de- üretimi noktasında eksiklik olduğunu düşünüyorum.

STK'lerin işin içine girmesi önerisi güzel ama biliyorsunuz ki bizim STK'lerin çoğunluğu STK'lerdeki sivil, özgür ve gönüllü özelliklerini kaybetmiş, daha çok birine yaslanarak STK'lik yapma yolunda ve dolayısıyla, bu vasfını kaybettikleri için de çok da başarılı olamadıklarını düşünüyorum.

En son cümlem de şu: Tabii ki bizim için kavramlar çok önemli ama konuşmanızdaki kavramlara çok takılmayıp "Biz körüz." diyerek bunun 2-3 kere ifade etmeniz de önemli çünkü bazen başında kalıyoruz işin, içerisine giremiyoruz "Vay, şunu dedim." "Vay, bunu dedin." "Şöyle girdin." oluyor bu tür tartışmalar da işte, şu "engelli", doğrudur, negatif engelli tanımında kültürel anlamda bizim geçmiş sözlüklerimizdeki ifadelerin de etkisi var ama şu da var: Bu sözlükteki bu ifadelerin olumlu tarafları da var bizim kültürümüzde. O açıdan biz bunları kullanalım ama geçmişimizdeki diğer... Hani sizden cesaret alarak söylüyorum çünkü biliyorsunuz, sadece engelliler için değil; yıllarca biz "kadın" "bayan" şeyiyle, "bayan" dedik, "kadın" dedik, birdenbire uyarıldık, çok zorlandık bu kavramı kafamıza alırken. Onun için engellilerde de işte, "kör" dedik, "sağır" dedik vesaire, bunların şeyini de yaşamak istemiyoruz ama cesaretinizden dolayı da kutluyorum.

Teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Cevaplayayım şimdi efendim?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Şimdi, sayın vekilimize çok teşekkür ediyorum. Ben işletmeciyim efendim, bizim satış tekniğinde şu vardır: "Öyle yerlerde açık bırak ki sonra onu açman istensin." denilir ki sunumu uzatabilesin diye, o yüzden bazı şeyleri... Sağ olsun İrfan bey de iyi pas verdi.

İdeal engelli tanımını biz şöyle algılıyoruz, aslında soyut olarak yani genel bir şey söylemek istiyorum: Biz eşrefimahlukat olarak algılıyoruz, bu "eşrefimahlukat" kavramı, gerçekten matematiksel olarak da -inşallah bir gün fırsat olur da arz ederiz- en güzel tanım budur fakat burada insanların kafasında böyle çok bir şey çıkmıyor yani anlam oluşmuyor. O yüzden, biraz daha böyle şeye indirelim... Farklılığı olan insanlar; zafiyetiyle, üstün yanlarıyla, nefsiyle, artık engelsiz insanın nesi varsa; şeytan bana da musallat oluyor mesela, eğer o perspektiften bakarsanız veya diğer türlü bakarsanız benim de üstün ve zayıf yanlarım var. Bir şeyleri yapamazlık üzerine değil de yapabileceği şeyler de vardır, yapamayacağı şeylerde vardır şekliyle bu farklılığın doğal olduğunu iddia ediyoruz biz. Çünkü yeryüzünde aynısının tıpkısı iki insan yok. Şu anda İrfan Bey bize göre yeryüzünde tek, bir tane daha aynısından yok dünyada, hatta şimdiye kadar gelmedi böyle birisi, bundan sonra da gelmeyecek. İrfan Bey bu anlamda çok özel birisi fakat yalnız da kalmış oldu yani biricik olma şeyimiz var. O açıdan engellinin de durumu var. Engelliyle ilgili şöyle şeyler olabilir: Mesela "Ya, kardeşim, adamın gözü görmüyor, kulağı duymuyor, yürüyemiyor, tuvaletini kontrol edemiyor yani bu niye var yeryüzünde?" Mesela, bunların konuşulması lazım. Bunlar, hangi pencereden bakılırsa ne olmalı, nasıl anlaşılmalı? Çünkü bunlar, benim doktora konum şeydi... Geçmişte yakın tarihle ilgilendim, 1875-1950 arası ama öncesine de baktım, dolayısıyla engellilikle ilgili... Mesela Hitler 270 bin engelli öldürmüş. Şimdi, onun baktığı pencereye kızmanın, küfreden bana bir faydası yok, anlamaya çalışıyorum niye öldürmüş adam yani. O açıdan, biz ideal engellinin farklılığı olan, zafiyeti, güçlü yanı olan, gerektiğinde zarar verebilen, gerektiğinde faydalı olabilen, hayır yapabilen, iyilik yapabilen insan olduğunu düşünüyorum. O açıdan, bu algının yavaş yavaş yerleşmesini öneriyoruz. Biz, bir insan birkaç şeyi yapamadı diye bunun dışlanma vesaire gibi şeylerle karşı karşıya kalmasının yanlış olduğunu düşünüyoruz.

Bu protez konusu da dediğiniz gibi son derece önemli, bir an evvel yapılması lazım.

Bir de bu kavram meselesi o kadar önemli ki yani bunlara takacağımıza yani gidip boynumuza idam ipi taksak daha iyi olur. Yani niye takarız bu işe ben anlamıyorum ya. Şimdi, şöyle düşünün Sayın Vekilim: Kırk sene önce bana "kör" diyorduk, otuz sene önce "görme özür" dedik, yirmi sene önce "görme engelli" dedik, şimdi de "görme yetersizliği olan kişi" deniliyor. Şimdi, affedersiniz ama bunu söylediğimiz kişiler yani "Böyle deyin." dediğimiz insanlar aptal mı ki? Aynı benim yani, ha "kör" demişsin ha "görme yetersizliği olan kişi" ha "görme engelli" demişsin ne değişti ki? Bunu ben araştırdım, 1878'de aynı konu gündeme gelmiş, Teodor Kasap yazmış "Ya, biz sakata 'sakat' demeyeceksek bu kelimeler niye var Allah aşkına?" demiş. Bekçiye "bekçi" demeyeceksek... Şimdi, biz bunlarla zaman kaybedersek ne oluyor biliyor musunuz? Problemin çözülmesini, algının yenilenmesini engelliyoruz çünkü "Tebeddülüsma ile hakayık tebeddül etmez." diye bir söz var yani hakikatler değişmez ki isim değiştirerek. O açıdan, bunun da farkına varılması lazım, isim değiştirerek problem çözülmez. Biz isim değiştirme işlerini bir tarafa bırakacağız; kör müdür, topal mıdır, sağır mıdır neyse...

Bir de komik tarafı şu Sayın Vekilim, Sayın Başkanım: Sakatlar kendileriyle ilgili kuruluşlarda hâlâ bu isimleri devam ettiriyor, engelsizler kızıyor, kırılıyor. Türkiye Sakatlar Konfederasyonu veya Altınokta Körler Derneği aslanlar gibi devam ediyor fakat şimdi beni gören... Bir de iletişimde de çok büyük sorun ya, ben bunu söyleyeyim; şimdi insanlar benimle konuşmak istemiyor "Ya 'kör' dersem kırılırsa, ağzımdan kaçarsa." görmekten bahsedemiyor benim yanımda, "Şu manzarayı gördün mü?" filan diyemiyor adam. Ya, böyle bir sorunum yok ki benim, benim gündemim körlük, görmek değil; benim gündemim Gazze'de daha az insan ölsün, bilmem, Honduras'ta işlenen cinayet sayısı daha aza düşsün; benim derdim o, ne yapacağım ben kör olmuşum, olmamışım yani ben kör olmasam ne yapacaktım ki başka? İyi ki kör olmuşum da işime gücüm bakıyorum. Yani kör olmasaydım okumayacak mıydım? Gene okuyacaktım, görenler nasıl okuyor? Görenler evleniyor, ben de evlendim; görenler çalışıyor, ben de çalıştım; görenler emekli oluyor, ben de oldum; görenler yurt dışına gidiyor, ben de gidiyorum; spor yapıyorlar, hatta görenlerden -aranızda var mı bilmiyorum- Kaçkarlara tırmanan oldu mu ama biz tırmadık. Demek ki olmayanlar da oluyor. Yani bunu bir üstünlük anlamında söylemiyorum ama körlüğü, bilmem, sakatlığı o kadar abartmaya gerek yok.

Arz etmek istedim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Gergerlioğlu.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Vekilim, sağlamlık mantığıyla ilgili bir şeyler söylüyorsunuz yani şimdi, bu konuyu biz üç buçuk aydır burada çok tartıştık; ilk önce bir olayın felsefesini oturtmak gerekiyor sanırım, ondan sonra pratik işlere girmek. Yani burada sağlamlık felsefesiyle ilgili engelli birey ve STK'lerin önemli eleştirileri var, şu anda siz de onlardan birini yaptınız yani bu "kör" tabiriyle ilgili. Onun dışında da vurgulamak istediğiniz bir şey var mı? Çünkü bu önemli, siz Mecliste de bu konularla ilgilendiniz.

Buyurun.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Şimdi, efendim, şöyle: Aslında bu işin felsefesinin yapılma noktasına gelmesi lazım yani bu iş çok dar çerçevede kaldı fakat kolay bir şey de değil, insanların ilgisini çekmesi lazım, düşünmeyi sevmeleri lazım. Mesela ben şunu da eksik buluyorum, bunu merak da ediyorum: Türkçede düşünmekle ilgili güzel bir ifade yoktur, düşünmeyi öven, tavsiye eden; ya, düşünmek, en güzel özellik olması lazım değil mi? Ama yok yani, Türkçede düşünmeyi öven... "Ne düşünüyorsun, Karadeniz'de gemilerin mi battı?" diyor adam. İlla kötü bir şey yani. Ya, düşünün ne güzel, evreni anlayın, bilmem şu bu... O yüzden, düşünmeyi kolay başaramayabiliriz. Felsefesinin yapılması şundan lazım: Gerçekçi olmak anlamında gerçeklerin görülmeye çalışılması lazım. Biraz önceki önerdiğimiz şablon uygulama şablonu, "action" için gerekiyor fakat anlamak için düşünmek, her türlü teoriyi tartışmak lazım. Mesela, bir kısım arkadaşlar, sanayi devriminden sonra engelliliğin ortaya çıktığını söylerler çünkü sanayi devrimiyle beraber kalıplar meydana geldi ve sorunlar çıkmaya başladı ve insanlar "Bu sakatlar hiçbir işe yaramıyor, ne gereği var." falan durumuna düştüler. O açıdan... Hâlbuki baştan "Sistemi biz yanlış kurduk." deselerdi sorunu olmayacaktı. Bu tabii ki bir inanç gibi düşünülebilir ama lütfen, ben âcizane bunun bireysel bir maruzat olarak kabul edilmesini talep ediyorum. Ben, şeylerin hikmetinin anlaşılmasına çalışmasını öneriyorum yani ben şunu soruyorum kendi kendime: "Ya Rabb'i, bu eli tutmayan, gözü görmeyen, yemeğini yiyemeyen, işte, tuvaletini bilmeyen çocuğu niye yarattın?" diyorum. Haşa, hesap sormuyorum, anlamaya çalışıyorum; niye var yani ontolojik olarak çözmeye çalışıyorum. Dolayısıyla ontolojisini çözersem etiği de çözeceğim estetiği de çözeceğim epistemolojiyi de çözeceğim. O açıdan ontolojisini bence... Keşke böyle sizlerin vakti olsa da birer kahve etrafında sohbet edilerek bunlar konuşulabilse, çok lazım olur. Biz TRT belgesel çekimlerinde böyle muhabbetleri çok yapıyorduk, çok faydası oluyor yani insan kendini anlıyor. Tarih mesela, bunun tarihini de çalışmak lazım.

Arz etmek isterim.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Teşekkür ederiz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Lokman Ayva Bey, hem diğer sunumlar var çok uzun konuşmak istemiyorum ama ben aynı dönemde sizinle öğrenciydim Boğaziçi Üniversitesinde; Yüksel Taşkın, Cumhuriyet Halk Partisi İzmir Milletvekili. O yüzden yani mutlaka bir şeyler söylemek istedim kısa tutmak kaydıyla.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Eşiniz galiba özel eğitimdeydi bugün, değil mi?

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Yok, hayır.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Ziyarete gitmiş diye duydum.

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Şöyle, ben mihmandarlık yapıyordum görme engelli arkadaşlara.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Ha, tamam.

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - O zaman tabii siz bayağı öncü sayılırdınız hatta Aykut vardı, Metin vardı, Sefa Kaplan... Epeyce onların çektiği zorlukları görünce biraz bu meseleyle ilgili de bir alakam belki de o zaman oluştu, şimdi düşünürken öyle bir şeyi fark

ettim. O yüzden hani sizin epeyce öncülük eden bir kuşak olduğunuzu da ben düşünüyorum, milletvekilliğinizi de takip ediyordum; bunları söylemek istedim.

Bir de şöyle bir şeyi de düşünüyorum epeydir, demin sizin sunumunuzda da bu birazcık teşvik edilmiş oldu; bana sanki sizin gibi kuruluşlar -sadece siz değil de Beyazay ve benzer kuruluşlar- bir araya gelip eğitim kurumlarını sivil toplum üzerinden bir akreditasyon, denetleme görevini üstlenseniz çok iyi olur gibi geliyor. Yani şöyle; YÖK mesela bunu kendi yapmaya çalışıyor, öyle bir sunum da aldı ama sanki sizin durduğunuz yerden bu da yapılırsa ve bu bir gelenek olsa iyi olur gibi, aklıma böyle bir şey getirdi sunumunuz. Kendi bireysel tecrübeniz ve daha sonra şu anda yaptıklarınız üzerinden... Belki bu konuya biraz kafa yormak gerekiyor diye düşünüyorum.

Saygılar.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Aslında bir Boğaziçili pası oldu, çok teşekkür ediyorum.

Şöyle; biz aslında... "Conflict of interest" diye bir tabir var ya, YÖK'ün veya benzeri... Yani kamunun denetim yapmasını biz aslında doğru bulmuyoruz, erişilebilirlikte de doğru değil çünkü kamu taraf, hizmet verdiği için taraf. Yani yanlış anlaşılmasın, taraf derken ideolojik...

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Aynı şeyi söylemeye çalıştınız.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Hah, yani hizmet veriyor. Şöyle düşünün: Ben öğretmenim, öğrencime not veriyorum; ya, ben niye öğrencimi başarısız göstereyim ki yani? Türkçede "çıkar çatışması" mı deniyor tam bilmiyorum; bu "conflict of interest" diye geçen şey... Dolayısıyla bu ciddi bir sorun, bu nokta... Mesela, eğer biz bunları ölçme, standartları takip etme, denetleme gibi bir özellik kazanabilirsek bizi de geliştirecek. Biz sonra birbirimizi yiyeceğiz, diyeceğiz ki Ayhan Bey'e: "Ya, kardeşim, sen şunu demiştin de bak bu adamlar gene yanlış yapıyor, bu kriteri böyle koymamalıydık." falan, biz de geliştireceğiz o açıdan. Fakat kamudaki görevliler bundan zarar gören kişiler değil ve ben hep şunu iddia ediyorum, şahsım olarak değil, genel bir yaklaşımdır bu, diyoruz ki: Bir konuda zarar gören kişi bu işin mesuliyetini üzerine alsın çünkü o iş olmazsa o başta zarar görecek. Mesela, bizler milletvekiliyken birtakım kanunlar çıkarmasaydık benim vekilliğim bitti, ne olacak? Sürüm sürüm süründürürlerdi beni vallahi billahi. Mesela, bankalarda imza sorunumuz vardı, şu anda yok hamdolsun; zaman zaman çıkıyor da... Ya, "Sen emekli vekilsin." diye benden imza, 2 şahit istemezlik yapmayacaktı ki gene isteyecekti. O açıdan problemi yaşayanın bizzat mesul olması lazım. O anlamda çok iyi oldu, çok teşekkür ederiz.

Boğaziçi'deki çalışmaları o zaman siz takip ettiniz, kütüphaneyi falan bilirsiniz, Braille bölümü falan...

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Evet, tabii ki bilirim.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Dolayısıyla oradaki çalışmalar hâlâ çok iyi, Türkiye'nin ilk teknolojiyi getiren çalışmaları oradaydı ve hamdolsun, bütün Türkiye'ye hizmet ediliyor, bu çok güzel bir şey. Ben gerçek üniversite kavramının böyle faydalı olacağını gördüm; GETEM mesela, hâlâ çok faydalı bir hizmet, bütün Türkiye'ye hatta bütün dünyadaki Türklere kitap hizmeti veriyor internette. O anlamda ben de en azından o dönemlerle ilgili de ayrıca teşekkür ederim.

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Semra Hanım, siz söz istemiş miydiniz?

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Sonra, sonra; zaten benzer şeyler söylediği için gerek kalmadı.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, milletvekillerimizden...

Asuman Hanım, buyurun.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Lokman Vekilim, selamünaleyküm, hoş geldiniz; sizi burada görmek gerçekten beni çok mutlu etti, bizi yine hep gülümsettiniz yani onun için özellikle teşekkür etmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, bir Boğaziçi şeyi var diyorsunuz yani.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Bizimkiler tarikat gibidir Sayın Bakanım.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Estağfurullah.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Siyaset ayrımı olmaz Boğaziçilikte.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Yani gerçekten çok kıymetlisiniz, ben çok önemli katkılar sunacağınızı düşünüyorum özellikle Komisyonumuza. Mesela, "Çok acil şunun yapılması lazım." dediğiniz, "Komisyonumuzun raporunda mutlaka olması gerekir." ya da... Türkiye'de şu an ebeveynler var, anne babalar engelli çocukları olan; "Çok acil yapılması gerekir." dediğiniz bir gözlem var mı? Çünkü sizin gözlemlerinizi çok kıymetli hakikaten.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Şimdi, Hızır aleyhisselam kör birisine sormuş: "Senin için ne yapayım; gözünü mü açayım, zengin mi edeyim, evlendireyim mi, çoluk çocuğun mu olsun?" falan. O da demiş ki: "Efendim, ben bir şey istiyorum: Çocuklarımı altınlarımı sayarken seyretmek."

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Hepsini istemiş.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Şimdi, o yüzden ben de bu çamaşır makinesini istiyorum efendim. Eğer o çamaşır makinesi modeli hayata geçerse... Çok basit biliyor musunuz? Yapay zekâyla o kadar basit ki bu işlem, biz her türlü yani bilabedel emrinizdeyiz; bu çok rahat yapılabilecek bir şey. Yani Sayın Cumhurbaşkanımızın bir talimat vermesi, bakanların, sizlerin desteklemesi "Biz bütün siyaset olarak destekliyoruz..." Ya, çünkü bu A, B, C partisine de bir menfaat getirmeyecek, bütün topluma katkı olacak, aradaki o şeyleri, patronaj ilişkilerini falan da kaldırıyor; herkes faydalananak. Ya, bakın ben şöyle bir şeye rastladım; Eyüp'te Kaymakamlıkta engelli birisi engelli maaşı almak istiyor. İnanın, teferruat bilgi olduğu için memurlar da bilmiyor. A masasından B masasına gönderiyor, B'den C'ye, yanında bir de refakatçisi var, ikisi... Yani artık öyle bir şey ki... Bir de istemek kolay bir şey değil ki yüzünüz kalmıyor yani rezil oluyorsunuz. İşte "Ben engelli maaşı, yardım almak istiyorum." falan kapı kapı geziyor. İnsanlar kötü niyetli değil yani bilmedikleri için gönderiyorlar. O yüzden bu çözülebilir diye düşünüyorum ve size garanti ederim, yarın talimat çıksın, altı ayda çözülsün o iş.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Çamaşır makinesini yapacağız o zaman, sorun yok.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - İnşallah efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, başka söz almak isteyen var mı? Yok.

Teşekkür ediyoruz.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Estağfurullah efendim, biz çok teşekkür ederiz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Dediğim gibi bu, Komisyonumuz çalışmaları açısından önemli bir andı. İnşallah, bu süreçleri sizlerle birlikte, hem derneğinizle hem diğer sivil toplum örgütleriyle daha yoğun bir şekilde devam ettireceğiz.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Efendim, biz böyle bir araştırma komisyonu çalışmasını gördükten sonra, bundan sonra ölse de gam yemeyiz; çok çok teşekkür ederiz. Gerçekten ülkem adına çok sevindim. Bu çıtanın altına düşeceğini zannetmiyorum bundan sonraki araştırma komisyonlarında.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Estağfurullah efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İnşallah biz de ona layık bir şekilde çözümler geliştirmeye, sonuç odaklı çalışmaya devam edelim; var olun.

Evet, şimdi, Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü adına Profesör Doktor Birkan Güldenoğlu.

Hoş geldiniz, buyurun.

2.- Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Başkanı Profesör Doktor İsa Birkan Güldenoğlu'nun, öğrenme güçlüğünün ne olduğu, Türkiye'deki durum, yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Merhabalar...

Sayın Başkan, değerli kurul üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ben Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Bölüm Başkanıyım, Profesör Doktor Birkan Güldenoğlu.

Konuyu biraz değiştireceğim; şimdi, hocamdan sonra biraz öğrenme güçlüğü konuşuyor olacağız. Bugün öğrenme güçlüğüyle ilgili çok genel, ne durum var, Türkiye'deki durumumuz ne, ne sorun yaşıyoruz, neler yapabiliriz, biraz bunlar hakkında aslında sizi bilgilendirmek istiyorum olabildiğince hızlı bir şekilde, zaten çok hızlı konuşurum, normal konuşmam da böyle, hiç merak etmeyin, çok zaman almayacağım.

Şimdi, "Öğrenme güçlüğü nedir?" diye aslında çok basitten başlamamız lazım çünkü çok basit görünür ama gerçekten de hâlâ ciddi anlamda karıştırılan bir konu bu öğrenme güçlüğünün ne olduğu. Öğrenme güçlüğü, aslında bir öğrenme kaybı değil yani her başarısız olan, her akademik olarak daha düşük olan çocuğa biz "öğrenme güçlüğü" demiyoruz. Öğrenme güçlüğü, normal ya da normalin üstü zekâya sahip olmakla birlikte okumada, yazmada, matematikte belirgin güçlük yaşayan çocuklar. Bakın, zekâda hiçbir problem yok ama okumada, yazmada ya da matematik işin içine girdiği zaman birtakım güçlükler yaşayan çocuklardan bahsediyoruz. Şimdi, bu çocuklar, öğrenemeyen çocuklar değil farklı öğrenen çocuklar, bunu unutmamak lazım. Yani, adı "öğrenme güçlüğü" olduğu zaman öğrenemeyecek gibi değil, aslında bu çocuklar öğrenebilen çocuklar, sadece farklı öğrenen çocuklar. Şunu da unutmamak lazım: Öğrenme güçlüğü, bir hastalık değil. Biraz sonra yine söyleyeceğim, öğrenme güçlüğü kalıcı bir bozukluk yani bir çocuk öğrenme güçlüğü olarak doğar ve öğrenme güçlüğü olarak yaşamını sona erdirir; öğrenme güçlüğü sonradan öğrenilmez, sonradan öğrenme güçlüğü olunmaz ya da yetersiz beslenmeyle öğrenme güçlüğü olunmaz, zekâ geriliği ile öğrenme güçlüğünün alakası yoktur ya da duyuşsal engel değildir öğrenme güçlüğü. Öğrenme güçlüğü nörogelişimsel bir durum sadece ve kalıcı bir bozukluktan bahsediyoruz aslında burada. Şimdi, şunu özellikle söylemem gerekiyor: Halkta da böyle, genel kitlede böyle bir algı var, öğrenme güçlüğü sanki bir hastalıkmiş ve tedavi edilmesi gereken bir hastalıkmiş gibi bakılıyor; böyle bir şey söz konusu değil. Öğrenme güçlüğü, bir hastalık değil bir öğrenme farklılığıdır. Bu nedenle, aslında öğrenme güçlüğünde birincil sorumlular da eğitimcilerdir, onu söyleyeyim, şu an günümüzde tıpçılar gibi algılansa da aslında öğrenme güçlüğünde birincil sorumluluk eğitimcilerde olmalıdır çünkü tıpçılar nihayetinde bunu bir hastalık olarak görüp bunun tedavisine ve bunu ortadan kaldırmaya yöneliyorlar ama öğrenme güçlüğü kalıcı bir bozukluktur, ortadan kalkmayacağına göre en iyi eğitimi nasıl sunabiliriz, en iyi desteği nasıl verebiliriz; biraz aslında bunlara kafa yormak çok daha sağlıklı olabilir.

Şimdi, özel eğitimin en büyük grubundan bahsediyoruz yani benden önce de benden sonra da birçok grup dinlediniz eminim ve dinleyeceksiniz. Yani, otizm spektrum bozukluğu, görme yetersizliği, işitme yetersizliği, dil ve konuşma güçlüğü olan çocuklar gibi birçok farklı grup var ama tüm özel eğitimi bir pasta olarak düşündüğünüzde bunun yüzde 51'inin öğrenme güçlüğü olan çocuklar olduğunu söyler bize genel çalışmalar. Yani, aslında çok kalabalık, büyük bir hedef kitleyle uğraştığımızı söylemem gerekiyor. Sadece çocuklar gibi düşünmemek lazım bunu da, çocukların ailesi, annesi, babası, kardeşi, kuzeni, tüm çevresi de aslında bu yetersizlikten etkileniyor, onu söyleyeyim size. Yani, bir çocuğun öğrenme güçlüğü olduğu andan itibaren ailesi de etkileniyor, kardeşi de etkileniyor, çevresindekiler de ne yazık ki bu durumdan etkileniyor. Yani, büyük bir hedef kitle var karşımızda bizden hizmet bekleyen, bu hedef kitlenin büyüklüğü açısından da bunu söylemem gerekiyor.

Peki, "öğrenme güçlüğü" dediğimiz kavram genel bir şemsiye kavram, bunun içerisinde de okuma, yazma ve matematik güçlükleri var demiştik size, bunlar için de ayrı terimler kullanıyoruz. Duymuşsunuzdur mutlaka "disleksi" diye bir terimimiz var mesela, disleksi okuma güçlüğü, diskalkuli okuma güçlüğü, disgrafi yazma güçlüğü; bunların hepsi "öğrenme güçlüğü" çatısı altında ele alınıyor ve öğrenme güçlüğü olan çocuklarda bunların biri ya da birkaçı karşımıza çıkabiliyor. Unutmamak lazım, öğrenme güçlüğü olan çocuklar ayrı bir okula gitmiyorlar, öğrenme güçlüğü olan çocuklar akranlarıyla birlikte, aynı sınıfta, tipik gelişenlerle birlikte eğitim alıyorlar yani kaynaştırma, bütünleştirme eğitiminde aynı sınıftalar ve aynı sınıfta eğitimlerini sürdürüyorlar. Şimdi, böyle baktığımızda, bu kadar farklı kategoride olan bir kitle... Yani, kiminin okuma güçlüğü var, kiminin matematik güçlüğü var, kiminin yazma güçlüğü var, kimisi her ikisinde de güçlük yaşıyor ve bunlar tipik gelişen akranlarıyla aynı sınıf içerisinde ve biz bunlara aynı sınıf içerisinde eğitim vermek zorundayız, ayrı bir okul kategorimiz de yok, öncelikle bunu da söyleyelim çünkü genelde... Hani ben yirmi yıldır bu konularda çalışan bir hoca olarak bana ilk sorulan şey: "Öğrenme güçlüğünün niye ayrı okulu yok?" Öğrenme

güçlüğünün ayrı bir okulu olmaz çünkü öğrenme gücü zihinsel açıdan herhangi bir sorun yaşayan çocuklar değiller yani bunlar zekâ geriliği falan yaşamıyorlar, bunların zihinsel performansında hiçbir sorun yok, sadece farklı öğreniyorlar, o farklı öğrenme yolunu yakalayabilirsek o zaman işler çok daha iyi gidebiliyor.

Şimdi, Türkiye'deki bir öğrenme gücü gerçeğini size sunmak isterim, bu da en büyük sorunlarımızdan bir tanesi: Türkiye'de öğrenme gücünün sayısal verileri şu an elimizde yoktur, bunu net bir şekilde söylüyorum. Yani "Hangi okulda, hangi kademede, kaç tane öğrenme gücü tanıdı almış öğrenci var?" diye bana da sorsanız Özel Eğitim Bölüm Başkanı olarak bende de net sayılar yoktur, şu an net sayılar açıklanmadı ve açıklanamıyor yani net sayılar şu an yok. Peki, biz bir çıkarım yapalım yani bunun yaygınlığını az çok oransal biliyoruz, dünyada yüzde 8 ile yüzde 15 arasında bir orandan bahsedilir. İşte, Amerika'da yüzde 9, yüzde 10 oranı verilir, dünya genelinde yüzde 5 ile 15. Şimdi, bizim örgün eğitimde 18 milyon okul çağında öğrencimiz var, bunların da en altını alsak, yüzde 8'i bile alsak 1,5 milyon öğrenciden bahsediyorum yani aslında 1,5 milyon öğrenme gücü riski ya da öğrenme gücü olan öğrenci var şu an sistem içerisinde. Yani, hiç göz ardı edilemeyecek kadar büyük bir rakam bu söylediğim rakam, burada dikkatinizi çekiyorum: 1,5 milyon öğrenciden bahsediyorum. Otizm spektrum bozukluğu... Ya, bunları ayırdığım için değil ya da bu alanda çalıştığım için değil ama diğerleri bunun çok çok daha, onda 1'i kadar bir alan aslında. Öğrenme gücü çok daha geniş, çok daha büyük; bizden acil destek bekleyen bir gruptur bunlar.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Artan bir trend mi var burada?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Efendim?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Artan bir durum mu var?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Kesinlikle artan bir durum var, onu da söylemem gerekiyor ve biz bu çocukların...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Neden artıyor, onu da konuşalım.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Hemen söyleyeceğim hocam.

Artan bir durum var, bunlarla ilgili sorunlarımız var. Sorunlarımızdan bir tanesi bu çocukları erken dönemde, doğru belirleyemiyoruz. Mesela, şu an okullarda eğer geçici sığınmacı olan çocuklar, dezavantajlı olanlar, düşük sosyoekonomik düzeyden gelenler ve gerçek öğrenme gücü olanlar; hepsi birbirine girmiş durumda, bunları, bu çocukları birbirinden ayırma şansınız şu an bizde çok çok düşük çünkü bunların hepsinin zihinsel performansı iyi ama hepsinin akademik performansı düşük, sanki öğrenme gücümüz gibi karşımıza çıkıyor ve bizim sorunlarımızdan bir tanesi bu. Birazdan geleceğim o sorunlara, sorunlara geldiğimde bunları ayıracak doğru araçlara ihtiyacımız var, bunlar hakkında da konuşacağım. Yani, bizim karşımızda yaklaşık olarak 1,5 milyonluk bir kitle var ve örgün eğitimde de 750 bin tane dersliğimizin olduğunu düşündüğümüzde... Bakın, sayısal olarak 750 bine yakın dersliğimiz var, son Millî Eğitim Bakanlığının oranları bunlar, 1,5 milyon da öğrenci varsa karşımızda bu demektir ki her sınıfta 1 ya da 2 minimum, o da fark edebilirsek, her sınıfta 1 ya da 2 öğrenci öğrenme gücü riskiyle karşı karşıya. Çok korkunç bir rakam var karşımızda ve bir de bunlar, dediğim gibi, diğer gruplar, düşük sosyoekonomik düzeyden gelenler ya da geçici sığınmacı statüsünde olanlar gibi eğer yanlış tanımlarla karıştırlarsa maliyet iyice artar. Yani, bunu doğru tanımlamamız gerekiyor, devlete de boşa yük ve boşa masraf yaptırmamamız gerekiyor; bu, önemli konulardan bir tanesi.

Şimdi, Türkiye'de öğrenme gücünde birtakım sorunlarımız var dedim. Evet, sorunları sayacağım şimdi çok hızlı bir şekilde ve çözüm önerileri söyleyeceğim çok basit bir şekilde; bunların hepsi ayrı çalışma konuları, biz hepsine ayrı ayrı çalışıyoruz, bakanlıklarla çalışıyoruz, Millî Eğitim Bakanlığıyla, Özel Eğitim Genel Müdürlüğüyle, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla çalışıyoruz ama hâlâ yapılması gereken, ciddi atılması gereken adımlar var.

Şimdi, sorunlarımızı söyleyecek olursak aslında 3 başlıkta toplayabiliriz: Bir, tanı ve değerlendirme sürecinde sorun yaşıyoruz. "Tanı ve değerlendirme" dediğim bu çocukları belirleme ve eğitim sistemine dâhil etme, burada ciddi anlamda sorun yaşıyoruz. İki, yeterli destek eğitimi sağlamıyoruz. Yani, bu çocukları sadece okullara yerleştirmek bir çözüm değil, o çocukların fiziksel olarak o sınıfın içerisinde olması her şeyi öğrenecek anlamına gelmiyor, mutlaka yeterli desteği sağlanması lazım; burada sorunumuz var. Aile eğitiminde ciddi anlamda sorunumuz var, aile eğitimi ve desteğinde ciddi anlamda sorunlarımız var; bunlarla ilgili çok çok, kısa kısa, böyle bir slaytlık size, 3-4 slaytlık bir daha sunum yapıp sonrasında toparlayacağım. Şimdi...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, disleksi, "diskalkuli", "disgrafi"...

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - "Disgrafi" hocam.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bunların 3'ü aynı anda görülüyor mu yoksa hepsi...

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Aynı anda görülme de olabilir hocam, aynı anda özelliklerde de görülebilirler. Aslında bunlar alt gruplar ve şu an hani yeri gelmiş şunu da söyleyeyim, aslında buna çok girmeyecektim ama: Disleksi şu an çok popüler, hepiniz duymuşsunuzdur disleksi. Disleksi tanısı Türkiye'de veriliyor ama "disgrafi" ve "diskalkuli" tanısını ben yirmi yıldır daha görmedim; bu alanda çalışan biri olarak, yani tanı olarak... Yani, çocuk psikiyatristler bu tanıyı koyuyorlar tıbbi olarak ama eğitsel açıdan baktığımızda bir "diskalkuli" ya da "disgrafi" tanısı görmedim. Aklıma hep şu geliyor: Dünyanın her tarafında var, demek ki Türkiye'de yokmuş, demek ki bizde bunlar yokmuş gibi.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Bir sorum olacak.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Buyurun hocam.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Merhabalar hocam.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Merhabalar.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Siz bu tespit edilemeyen... Mesela, "diskalkuli"de diyelim ya da "disgrafi"de öğrencilerin aslında başarı ve başarısızlık durumlarını, o akademik süreç içerisindeki durumlarını göz önünde bulundurarak... Mesela, diyelim, bir sınıfta 20 öğrenci var, bu sınıfta matematik dersinden pekiyi alan ya da 5 alan ya da 10 alan diyelim, artık neyse

oradaki not şeyi, 3 öğrenci var, gerisi, işte, 2, 3, 1, o ortalamada. Şimdi, bu ortalamaları baz aldığımızda, bu başarısızlık durumunu gözetdiğimiz zaman aslında oradaki sınıf şeyinde "diskalkuli" olduğu tespiti yapılabilir mi yapılamaz mı?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Yapılamaz hocam çünkü biz "diskalkuli"yi tespit ederek akademik başarıyı baz almıyoruz, bizim "diskalkuli" dediğimiz şey matematiği anlama, matematiği muhakeme etme becerisi. Bizim ona yönelik farklı araçlarımız var. Not sistemi hiç bizi ilgilendirmiyor. Diskalkuliye koleje gönderdiğimizde ya da özel bir okula gönderdiğimizde en yüksek puanları alıyor olabilir. Bu onun diskalkuli olmadığı anlamına gelmez. Diskalkuliyi belirlerken farklı ya da disleksiye belirlerken ve disgrafiyi belirlerken farklı ölçümler yapıyoruz; bunların hiçbirisi not değil.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Yani orada o zaman ölçme değerlendirme araçlarıyla ilgili bir...

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Tam, işte, slaytım aslında onunla ilgili, tanı ve değerlendirme süreciyle ilgili bir sorunuz var.

Şimdi, Türkiye'deki tanı ve değerlendirme: "Öğrenme güçlüğünde sayı korkunç şekilde artıyor." dedi Başkan. Evet, artıyor ve biz geç fark etmeye dayalı bir sistem kullanıyoruz Türkiye'de. Yani erken dönemde hiç bu çocuklara tarama yapmıyoruz, acaba öğrenme güçlüğü riski var mı, bakmıyoruz. Bu en büyük problemlerimizden bir tanesi, erken tarama mekanizmalarımızın sınırlı olması.

Tıbbi tanı çok ön planda ama tıbbi tanıyı hiçbir zaman biz -ya, hiçbir zaman demeyeyim- daha doğrusu sınırlı olarak diyeyim, eğitimsel ihtiyaçlarla bütünleştiremiyoruz; çok önemli sorunlarımızdan bir tanesi. Ya da çocuk psikiyatristler çok güzel çalışıyorlar. Çocuk psikiyatristler, rehberlik araştırma merkezleri, okullar, aileler; bunlarda, paydaşlar arasında bir eş güdüm yok mesela Türkiye'de çok ilginç bir şekilde. Çocuk psikiyatristi tanıyı koyuyor, rehberlik araştırma merkezi okula yerleştiriyor, çocuk ondan sonra okula gidiyor, okulda ayrı bir şey uygulanıyor. Acaba tekrar dönüp bu döngü çalışıyor mu? Bilmiyoruz. Çalışmıyor da olabilir ki çalışmadığını ben biliyorum aslında.

Şimdi, sorun tanı koymak değil, doğru zamanda, doğru şekilde tanıyı eğitime dönüştürememekte. Yani bir çocuğun öğrenme güçlüğü olmuş ya da olmamış, çok derdimiz olmaması gerekiyor. Öğrenme güçlüğü var ya da yok, çok da önemli değil. Önemli olan, herhangi bir güçlük varsa o güçlğe yönelik birtakım eğitim politikaları geliştirmek ve bu güçlüğü olabildiğince azaltmak.

Peki, "Bu kadar sorun söylediniz, çözüm önerisi ne?" diyeceksiniz. Çözüm önerilerimiz: Bir, az önce de hocamın sorusu olduğu gibi, tanımlama araçlarında sınırlılıklarımız var bizim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Burada Sağlık Bakanlığının yaklaşımı nasıl bu arada?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Sağlık Bakanlığının yaklaşımı genelde şöyle: Onlar tanı verme üzerine çalışırlar ama eğitsel olarak bu aslında Millî Eğitim Bakanlığının uzmanlık alanına giriyor ve ikisi eş güdümlü çalışmadığı için sorunlar var zaten. Yani hani Millî Eğitim Bakanlığı da bir şey yapmıyor değil, Sağlık Bakanlığı da bir şey yapmıyor değil, herkes bir şeyler yapmaya çalışıyor ama eş güdümlü bir sistem olmadığı zaman ne yazık ki istenen performans çocuğa yansımıyor. Çocuğa yansımayan performans beni hiç ilgilendirmiyor, onu söylemem gerekiyor. Yani eğer çocuğa doğru bir şey yansımıyorsa, benim için yapılan şeylerin hiçbir anlamı yoktur çünkü ben bir eğitimci gözüyle bakıyorum, çocukta istenen performans değişimini görmem lazım.

Şimdi, hocam az önce söyledi "Niye belirleyemiyoruz peki biz erken dönemde?" diye. Tarama araçlarımız çok sınırlı. Bakın, 3 tane araç görseli koydum size. 3 araç da ben ve ekibimin yaptığı, TÜBİTAK'tan destek aldığımız, TÜBİTAK'ın bizi destekleyerek yaptığı araç. Bunlardan bir tanesi erken dönemde çocukların okumaya hazır olup olmadığını gösteren erken okuryazarlık testimiz. Bir başkası, okul döneminde çocukların okuma güçlüğü yaşayıp yaşamadığını belirleyen bir araç. Ortadaki olan ise daha şu an çalışmasının devam ettiği, bilgisayar tabanlı diskalkuli tarayıcısı. Yani ben bir çocuğu oturtup bilgisayarın başına on beş dakika sonrasında size şunu söyleyebiliyorum: "Bu çocuğun diskalkuli potansiyeli var." ya da "Yok."

Şimdi, bunların hepsi tekil araçlar yalnız. Çözüm önerilerimiz bizim bu tekil araçlarda değil. Yani bunlar bizim akademik olarak yaptığımız ve yaygınlaştırmaya çalıştığımız araçlar ama esas çözüm önerisi burada. Bizim öğrenme güçlüğü değerlendirme setine ihtiyacımız var, kapsamlı yani bu saydığım grupları doğru ayırabilecek bir sete ihtiyacımız var. Bir çocuk dezavantajlıysa, düşük sosyoekonomik düzeyden geliyorsa ya da geçici sığınmacı bir çocuksa bu çocuk öğrenme güçlüğü olmak zorunda değil. Şu anki sistemde çocuk psikiyatristlerine bu 3 grup da gitse öğrenme güçlüğü tanısıyla çıkar. Bundan da eminim yani hani bunu da gayet iddialı bir şekilde, bu alanda çalışan biri olarak söyleyebilirim. Çünkü bu çocuk psikiyatristinin elinde olan bir şey değil, çocuk psikiyatristi genel kurallara göre oynar, çocuk psikiyatristi bakar, zihinsel performansında bir şey yoktur ama akademik performansı akranlarına göre çok düşük. "Niye?" "Çünkü öğrenme güçlüğü olabilir." der. Aslında doğru değerlendirme aracı varsa bu grupları da ayırabiliyoruz.

Şu yukarıda gösterdiğim 3 tane araçla, bizim geliştirdiklerimizle, biz, çocukları erken dönemde fark edebiliyor, okul döneminde de matematik güçlüğü mü okuma güçlüğü mü, bunu ayırt edebiliyoruz. Ama tabii ki bunlar akademik çalışma nezdinde yapılan şeyler. Ülke bazında bir değerlendirme setine acil ihtiyacımız var değerlendirme konusunda.

Peki, çözüm önerisi başka ne? "Tıbbi tanı eğitsel ihtiyaçlarla bütünleşmiyor." demiştik çünkü çocuk psikiyatristleri ve eğitimciler ne yazık ki birlikte çalışmıyorlar. Birlikte çalışacak bir sistem yaratmamız gerekiyor. Bakın, çocuk psikiyatristi, rehberlik araştırma merkezi, okul, aile; hepsinin de içerisinde olduğu -çok kolay bir şekilde yapılabilir bu- e-devlete entegre bir sistem yapılabilir. Aile de oraya girer, çocuğunun performansını görür, yaptıklarını yazar; çocuk psikiyatristi de oraya girer, yazar; rehberlik araştırma merkezi de yazar; okullar da yazar; böylelikle eş güdümlü bir şey yürür burada. Çocuk psikiyatristi tanıyı veriyor, gönderiyor, haklı olarak gönderiyor. Çocuk psikiyatristinin başka yapacağı bir şey yok zaten. Rehberlik araştırma merkezi yerleştirdi ve gönderdi, onun da yapacağı başka bir şey yok. Okula kadar geldi çocuk. Okula geldikten sonra okulda yapılanlar, işte önemli kısmı ama okulda ne yapıldığı ne rehberlik araştırma merkeziyle ne çocuk psikiyatristiyle paylaşılmıyor mesela. Böyle bir destek sistemi çok kolay olabilir. Yani bunlar, dediğim gibi, aile hekimliği sistemi üzerine e-devlet sistemi üzerine çok kolay entegre edilebilecek, hazır altyapımızın olduğu sistemler.

Şimdi, burada işi çözdük diyelim yani tanı ve değerlendirmede işi çözdük. Sorun iki, demiştik ki: "Destek eğitimi sağlayamıyoruz." Destek eğitimi sağlayamıyoruz bu çocuklara yani okullarda yeterli şekilde destek sağlayamıyoruz çünkü "Bu çocuğun fiziksel olarak sınıfın içinde olmuş olması onun öğreneceğini garanti etmez." demiştik ve bu çocuk fiziksel olarak sınıfın içindeyse eğer, mutlaka bir destek sağlanmalı. Burada da üç tane sorumuz var; bir, sınırlı bilgi; iki, düzensizlik; üç, tutarsızlık.

Şimdi bunlardan neyi kastettiğimi hızlı bir şekilde size söylüyorum: "Sınırlı bilgi"den derdim şu: Kanıta dayalı bilgiyi öğretmenlerimiz ne yazık ki çok sınırlı biliyor. Bunu da niye söylüyorum? Çünkü Türkiye'nin en büyük eğitim bilimleri fakültesinde Özel Eğitim Bölüm Başkanı olarak çalışıyorum. Benden, bizim fakültemizden mezun olan öğretmenlerin çok azı öğrenme güçlüğüne ilişkin seçmeli bir ders alıyor. Bakın, öğretmen mezun ediyoruz ama onlar seçmeli bir ders nezdinde sadece bir ders alıyorlar ve sınıflarda da bu çocuklar var. Her sınıfta olabileceğinden bahsettim ben size. Yani tarih öğretmeni de bu çocuğu görüyor, Türkçe öğretmeni de görüyor, matematik öğretmeni de diğer resim öğretmeni de hepsi bu çocuğu görüyor ama hiç bilgileri yok yani kanıta dayalı bilgi bu öğretmenlerde ne yazık ki çok sınırlı, olanda da kendi kendini geliştirmesiyle olan bilgi olduğunu söyleyemiyim.

Düzensizlik var okullarda, planlı bir destek yürümüyor ve tutarsızlık var. Bakın, size çok çarpıcı bir örnek vereyim: Ankara'da aynı bölgede -Çankaya bölgesini temel alalım- Çankaya bölgesinde 2 farklı okulda 2 farklı uygulama dönüyor. İşin ilginç yanı, bir farklı okulda farklı sınıflarda farklı uygulamalar yapılıyor. Tamamen öğretmenin inisiyatifine, öğretmenin yeterliliğine bırakılmış durumda şu an ama öğretmenin de yapacağı bir şey yok, onu da çok suçlamamak lazım çünkü öğretmen de lisans düzeyinden itibaren bu eğitimi almadı.

Öğretmenler diyor ki: "Özel eğitim bizim işimiz değil. Özel eğitim, özel eğitimcilerin işi." Ama ben de şunu söyleyeyim size Özel Eğitim Bölüm Başkanı olarak: Benim bölümümden mezun olan özel eğitimciler, öğrenme güçlüğü olan öğrenci görmüyorlar çünkü öğrenme güçlüğü olan öğrenciler genel eğitim sınıflarında yani "normal okullar" dediğimiz okullarda. Orada branş ve alan öğretmenleri ve sınıf öğretmenleriyle karşı karşıya kalıyorlar ama biz bunları eğitmiyoruz, en büyük problemlerden biri.

Çözüm önerimiz şu: Güncel içerikleri biliyoruz. Güncel içeriklerle öğretmen eğitimlerinin olmasını istiyoruz, mentörlük sistemi istiyoruz. Bakın, yine dijital altyapıları kullanarak çok kolay gerçekten yapay zekâyla bir mentörlük sistemi üretilebilir yani öğretmen oraya girer, sorunu yazar, yapay zekâ onu "Şöyle yapmalısın." "Böyle yapmalısın." diye yönlendirebilir bir mentörlük sistemiyle. Çok kolay sistemler bunlar, müdahaleye tepki gibi güncel yaklaşımlar.

Şimdi, "Biz, eğer sınırlı bilgi varsa önümüzde, düzensizlik varsa ve tutarsızlık varsa en kolay bu işten nasıl çıkarız?" diye kafa yordumuzda olay burada; öğrenme güçlüğü öğretim programı hazırlamalıyız biz, bir öğretim programı. Yani nihayetinde bir öğretmen var karşımızda, branşı ne olursa olsun, o öğretmenlik mesleğiyle donanımlı bir öğretmen. O öğretmene ben bir öğretim programı hazırlamalıyım ki öğrenme güçlüğüne özgü kazanımlar olsun içerisinde.

Yani hepiniz bilirsiniz, "Disleksi 'b' ve 'd'yi karıştırır." derler, çok popülerdir, "'b'ye 'd' der, 'd'ye 'b' der, buna 'disleksi' denir." falan gibi çok böyle sosyal medyada da geçiyor bunlar ama bizim öyle bir öğretim programımız olsun "b" ve "d'yi karıştıran çocuk için ekstra kazanımlar olsun mesela, karıştırmamasını sağlayalım ki bunun biz nasıl yapılacağını biliyoruz ya da içerisinde bireyselleştirilmiş öğretim yöntemi olsun. Madem öğretmenler sınırlı bilgiye sahip, biz onlara sunalım bu bilgileri.

Türkçeye ve kültürümüze uygun içerikler üretmemiz gerekiyor. Şu an benim bu söylediğimi piyasada, sosyal medyada ya da farklı özel eğitim, rehabilitasyonlarda görebilirsiniz; böyle programlar var "öğrenme güçlüğü eğitim programları" diye. Hepsi Amerika'dan alınmış ve doğrudan çeviri yapılmış programlar ve benim hep savunduğum bir şey var; oradan doğrudan yaptığın çeviri program burada, Türk dilinde, Türk kültüründe işlemez, bu çok net. Onun için bizim Türkçeye ve kültürümüze uygun bir içerik ve öğretim programı hazırlama zorunluluğumuz var ileriki yıllarda.

Peki, üçüncü, son sorumuz ne bu konuda? Aile eğitimi ve desteğinde sorun yaşıyoruz, aileler yalnız, bunu çok net söyleyeyim, aileler yalnız. Ailelerin öğrenme güçlüğüyle ilgili farkındalık, temel bilgi düzeyinde bilgi eksiklikleri var. Herkes eğitimci olmak zorunda değil, bizim görüştüğümüz birçok aile var, mühendisi de var, üst sosyoekonomik düzeyden olan da var, alttan olan da var ve gerçekten bunların öğrenme güçlüğüyle ilgili farkındalık düzeyinde bilgiye ihtiyaçları var. Sadece bu değil ama çok öncelikli olarak psikososyal desteğe ihtiyacı var ailelerin çünkü ne yapacağını bilmezlerse aileler de çocuklarla birlikte tükenmişlik sendromu yaşıyorlar ya da süreçte kendilerini bekleyen durumlar hakkında bilgi sahibi değil aileler. Bakın, bana çok fazla mail ve çok fazla ulaşan aile var. Sordukları sorular belki bizim için çok basit oluyor ama onlar için çok hayati. Kimse bana şunu sormadı: Benim çocuğum akademik performansında bilmem ne üniversitesine girecek mi? Sordukları sorular çok ilginç. "Memur olabilecek mi?" diyor, "Evlenebilecek mi?" diyor, "Çocuğuna bakabilecek mi?" diyor, "Askere gidebilecek mi?" diyor. Ya, bunlar çok basit sorular ki öğrenme güçlüğü için bunlar sorun bile değil, bunların hepsini öğrenme güçlüğü olan çocuk çok rahat yapar ama ailelerin bunu öğrenmeye ve bilmeye ihtiyaçları var. Ya da yasal süreçler, yasal haklarıyla ilgili aileler çok ciddi sınırlılık yaşıyorlar. Yani sınavlarda okuyucu alma, ek süre almadan başlayarak tüm süreç içerisindeki yasal haklarına ilişkin ciddi anlamda ailelere destek olunması gerekiyor; burada önemli.

Peki, ne öneriyoruz? Tabii ki aile farkındalık eğitimleri öneriyoruz. Yani bunların, aile farkındalık eğitiminin doğru bir şekilde yapılması lazım. Genel bilgi içinde olacak, süreç olacak mutlaka; yanlış inanışları kırmamız gerekiyor, yanlış inanışlar ve yasal haklarla ilgili mutlaka bu eğitimlerin yapılması lazım. Bölge bölge de ilerleyebilir yani herkesi Ankara'ya toplayalım, burada yapalım gibi değil, gerekirse insanların ayağına gidelim ama bunları doğru bir şekilde anlatalım. Karşımızdaki kitleyi küçümsemeyelim, karşımızda 1,5 milyonluk bir öğrenci kitlesi var, anne babayla birlikte 3 milyon eder, çocuklarla birlikte yani kardeşleriyle birlikte 3-4 milyonluk bir kitle var. Bu 3-4 milyonluk kitleyi de boşa hevesle, sürekli her gün yeni bir şey daha öğrenir miyim hevesiyle arayışa sürüklememek lazım. Devlet olarak bizim onların ayağına gitmemiz ve onlara gerekli desteği de sağlamamız gerekiyor diye düşünüyorum.

Sonuç olarak, evet, sorunlarımız var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Pardon, bu ölçme değerlendirme testinden bahsettiniz.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Evet.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu sete hem çocuk nörolojisi hem çocuk psikiyatristleri nasıl bakıyorlar, bir onay veriyorlar mı?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Kesinlikle veriyorlar, onların da ihtiyacı var çünkü onlar da şu an ayıramıyorlar bu söylediğim grupları yani onlar da emin değil. Onlar diyor ki: "Bu çocuk öğrenme güçlüğümü gibi geldi bana hocam." Hatta, işte, bizim birlikte çalıştığımız ve bize fikir danışan, bizim fikir danıştığımız hekimler çok var. Bu hekimler de benzer sorunları yaşıyorlar, nasıl biz arada kalıyorsak onlar da arada kalıyor. Bazen bizim araçlarımızı istiyorlar; mesela, erken okuryazarlık testinin -burada bilen hocalarımız vardır mutlaka- eğitimine gelen birçok tıp hekimi var. Niye geliyorsunuz dediğimde, "Arada kalıyoruz Hocam, acaba bununla bir şey tespit edebilir miyiz diye." Yani, bu, ciddi bir sorun Hocam. Bu konuda onların da bence ihtiyaçları var.

Şimdi, sonuç olarak, evet, sorunlarımız var mı? Var ama bunların hepsine de çözümlerimiz var, unutmayın. Yani "Sorunlar var." deyip bırakmak benim çok fazla tarzım değildir. Sorunlar var, evet, var, biliyoruz zaten; belki ben bu sunumu yapmasaydım da siz bu sorunların bir kısmına hâkimdiniz ya da bir kısmını görüyordunuz zaten ama çözümlerimiz de var, bu çözümler de var. Şu anda biliyoruz ki donanımlı bir ekibimiz var, bilgi birikimimiz var, doğru projelerle doğrudan kişilere dokunacak doğru bir planlama yaparsak bu sorunların üstesinden hep birlikte gelebiliriz. Sadece bizden gelmemizi beklemeyin, akademisyen olarak bizler belli çalışmalar yapıyoruz belli noktalarda, evet ama bizim de bunları yaygınlaştırmaya ihtiyacımız oluyor. Orada da bakanlıklarla, ilgili kurumlarla, kimse bunlar, hepsiyle el ele verip bu sorunların üstesinden gelebileceğimizi düşünüyorum.

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Genel olarak bilgilendirmem bu kadar.

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz teşekkür ediyoruz.

Evet, Komisyon üyelerimizden bu konuyla ilgili...

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun Semra Hanım.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Öncelikle, Hocama kıymetli sunumu için çok teşekkür ediyorum.

Yani ben kendi açımdan söyleyeyim, bir sürü şey öğrendim. Esasında genel anlamda bu Komisyon başladığından beri hem farkındalık oluşması açısından çok şey öğreniyoruz hem de aslında doğru bildiğimiz şeylerin de birçok noktada yanlış olduğunu da öğrenmiş oluyoruz aynı zamanda.

Ben aslında sizler bazı şeyleri aktarınca şunu da gördüm: Sizin bu ifade ettiğiniz şeyler bütünen eğitim sistemiyle ilgili bir tartışmanın açılması gerektiği kanaatini oluşturdu bende. Türkiye'deki eğitim sisteminin nasıl olması gerektiği tartışmasının da bir bütünen açılması gerekiyor. Şu andaki mevcut eğitim modelleri bu sorunların giderilmesini karşılıyor mu, çözüm modelleri üretebiliyor mu? En basitinden bence bu soruyu sormak gerekiyor.

İkincisi, mevcut yani düşünün, daha sürecin başında bu tanı koyulmadan eğitim alan öğrencilerin üniversite hayatını, sonrasında işe katılım süreçlerini, hepsini bir bütünen ele aldığımızda yani eğitiminin aynı zamanda toplumsallaşma ayağında da aslında beraberinde bir sürü sorun yumağının da oluştuğunu, açığa çıktığını görmek mümkün sizin aktarımlarınızda.

Artan bir sayı olduğundan bahsettiniz. Yani normalde şu anda yuvarlak bir hesap yapıldığında Türkiye'de 10 milyon kadar bir engelli sayısı olduğu tahmin ediliyor çünkü buna dair bile bir veri yok. Fiziksel engelli, işitme engelli diye böyle kategorilere ayırdığımızda totalin 10 milyon olduğu söyleniyor ama bunun dışında, mesela, bu grupta 3-4 milyon gibi bir şeyden bahsediliyor. Aslında, baktığımızda korkunç sayılardan bahsediyoruz biz ve bu politikaların belirlenmesi açısından da bizim önümüze çok büyük ödevler koyuyor bu esasında. Evet, tespit, tanıların Sağlık Bakanlığı üzerinden sürekli yürütülmesinin de o anlayışın da çok yanlış bir anlayış olduğunun da fotoğrafını çıkarmış oluyor bence. Burada eğitim nasıl olmalı, eğitim modelleri nasıl olmalı, bir bütünen sistemin kendisinin, en basitinden müfredat hazırlanırken hazırlanan müfredatlar, işte, bu öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayan nitelikte mi ya da karşılayan derinlikte mi noktasında önümüze bir sürü şey çıkarıyor. Bence bu anlamda belki de bu Komisyonun Millî Eğitim Bakanlığının önüne koyması gereken en büyük ödevlerden bir tanesinin bu olması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Ben teşekkür ediyorum.

Aslında şöyle: Yani millî eğitim sistemini alalım, baştan yaratalım derinde değilim, onu en başta söyleyeyim. Yani sistemsel bir sorun değil ama var olan sistem içerisinde ne yapabiliriz hep düşünüyorum. Evet, dediğinize kesinlikle katılıyorum. Şu an programlar, yeni programlar, yeni müfredatlar, yeni şeyler güncellendi ama bunlar öğrenme güçlüğüne özgü hazırlanmış şeyler değil yani şu an sistemde bir de öğrenme güçlüğü olan çocuklar var ve büyük bir kitleden bahsediyoruz. Onun için bence bunların tekrar gözden geçirilmesi önemli olur Millî Eğitim Bakanlığı için.

Tabii ki büyük bir kitle, sizin de dediğiniz gibi birçok sorun var. Bu sorunlara yönelik olarak da Millî Eğitim Bakanlığı mutlaka düşünüyordur, kendi içerisinde vardır birtakım çözüm önerileri diye düşünüyorum ama mutlaka da bunlara daha ayrıntılı inilmesi önemli. Çünkü bu çocukları göz ardı edemeyiz yani bu çocukları siz görmediğiniz zaman ya da saymadığınız zaman olmadığı anlamına gelmiyor, bu çocuklar sistem içerisinde var.

İşin ilginç yanı, size şöyle bir örnek vereyim: Mesela, öğrenme güçlüğü özel eğitimde en kolay ilerleyebilen, verdiğiniz en kolay alabilen... Çünkü şuradan bir çocuk gelse, bir öğrenme güçlüğü tanımlı bir çocuk şuradan içeri girse, eğitsel olarak değerlendirmeden ne siz ne ben o çocuğa öğrenme güçlüğü diyemeyiz, fark edemeyiz bile; öyle söyleyeyim size, fark ediliyor onun için bu çocuklar. Yani bir otizm spektrum bozukluğu gibi değil ki ya da bir davranış problemini yapacak, işte, sallanacak, ne bileyim, bağırarak, ağlayarak; böyle bir durumu yok, görüntüde gayet hiç problemi olmayan çocuklar ama akademik performansta ciddi güçlük yaşayan çocuklar. Onun için kayboluyor bunlar; bence kaybolmaması lazım. Dediğim gibi, ben yirmi yıldır bu alanda çalışıyorum ve bu çocuklara da yirmi yıldır farkındalığın arttığını görebiliyorum aslında, farkındalık arttı ama farkındalık artması

demek her şeyin çözüldüğü anlamına gelmiyor. Özellikle Millî Eğitim Bakanlığından da "Bir isteğiniz var mı?" dediniz, eğer varsa bir isteğimiz şudur: Temel eğitim içerisinde bu çocukların var olduğunu iyi bilmeleri lazım çünkü şu an özel eğitim gibi zannediyorlar ama özel eğitimci, hiçbir özel eğitimci bu çocuklarla karşılaşmıyor. Bakın, net söylüyorum size, bizden mezun olan özel eğitimciler eğitim uygulama okullarında yani ayrı okullarda öğretmen oluyorlar. Bu çocuklar nerede? Bu çocuklar aslında akranlarıyla birlikte aynı sınıfta. Onun için, eğer söz konusu öğrenme güçlüğüyse özel eğitim, temel eğitim birlikte çalışması lazım, temel eğitimi de ayırmamak lazım diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Eş güdüm mutlaka gerekli.

Evet, buyurun Sayın Aylin Yaman.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Evet, Birkan Hocama teşekkür ediyorum.

Ben de bir Ankara Üniversiteli olarak sizle tanıştığımı çok memnun oldum.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Ben de çok memnun oldum, sabahdan beri Boğaziçi konuşuluyordu.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Madem "Boğaziçi" diye başladılar, ben de Ankara Üniversiteliyim, o yüzden çok mutlu oldum. Aynı zamanda, ben de Ankara Milletvekiliyim.

Şimdi, bu engellilik konusunda hep dikkatimizi çeken bir konu var. Gerçekten multidisipliner, böyle bütünlüklü yaklaşımda bir sorunuz var. Gerçi genellikle tüm konularda öyle bir sorun yaşıyoruz biz Türkiye'de şu anda. Engellilikte Sağlık Bakanlığının, Millî Eğitim Bakanlığının, Çalışma Bakanlığının, özellikle bu 3 Bakanlığın çok entegre çalışması gerekiyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Aile Bakanlığıyla.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Aile Bakanlığı, onu atladım, pardon.

4 bakanlık; Aile Bakanlığı temel bakanlık tabii. Hatta diğer bakanlıklar da ara ara giriyor, işte, Ulaştırma Bakanlığı gibi ama esas bu 3...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Gençlik ve Spor...

AYLİN YAMAN (Ankara) - Evet, onlar da doğru söylüyorsunuz, yani bunlar artırılabilir doğru ama 3-4 bakanlık çok kilit; yani onların entegrasyonu çok önemli, özellikle de Sağlık Bakanlığı konusunda gerçekten çünkü her konuda bir tanı alma durumu da olduğu için buna çok dikkat etmemiz gerekiyor, her hâlde raporumuzun bir önermesi de bunu içerecektir diye düşünüyorum.

İkincisi, özel eğitim öğretmenleri çok ulaşıyorlar bana ve şöyle bir söylem var: 33.700 öğretmen açığı var; işte, atamalarının yapılması. Yani hep aynı söylemle geliyor çünkü. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Acaba sizin söyleminize göre, yaklaşık 1,5 milyon öğrenci olduğunu söylediniz ve bu hesaplama her bir derslikte en az 1 ya da 2 öğrenci olduğunu hesap ediyorsunuz siz. O zaman, normal, tüm okullara da birer özel eğitim öğretmeni koymak mantıklı bir şey midir? Hani, benim mantığıma göre doğru bir yaklaşım gibi geliyor ama kaynakların verimli kullanılması açısından böyle bir şeye nasıl bakarsınız gerçekten? Şeyi de savunuyoruz hep; her okulda bir PDR'cinin olması gerekiyor bazı şeyleri atlamamak için. Eğitim anlamında ne dersiniz, böyle bir öğretmeni her okula koymakta fayda olur mu acaba? Bir de onu soracağım.

Çok teşekkür ediyorum.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Ben teşekkür ederim katkılarınız ve sorunuz için.

Sorunuza şöyle yanıt vermek gerekiyor: Özel eğitimcilerde evet, açık var, şu an ciddi bir açık var ama benim kendi mantığım şunu gösteriyor: Her okula bir rehber öğretmenin yanına bir de özel eğitimci koymak. Çünkü nihayetinde, özel eğitimciler doğrudan sınıfa girmeyecek; sınıfa giren alan öğretmeni, sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni, kimse bunlar sınıfa giriyorlar ama bunların danışacağı kimse yok. İşte, her rehber öğretmenin yanına bir özel eğitimci atamasıyla bu iş çok da aslında güzel sonuçlanabilir, bence önemli katkılardan bir tanesi olur. Genel Müdürlükte uzun zamandır biz bunu paylaşıyoruz, her gittiğimde paylaşıyorum. Diyorum ki: Bence rehber öğretmenlerin yanına bir özel eğitimci, bir okula bir özel eğitimci bile olsa öğretmen ihtiyaç duyduğunda ona danışabilir "Böyle bir öğrencimiz var, buna ne yapalım, nasıl ilerleyelim?" diyebilir. Çünkü rehber öğretmenler biliyorlar ama rehber öğretmenler özel eğitimle ilgili çok sınırlı bilgi ve donanıma sahiptir. Yani okullarda zannetmeyin ki rehber öğretmenler özel eğitim biliyor çünkü onların alanı değil aslında, doğrudan alanı değil yani özel eğitim. Biraz alancılık oldu ama doğrudan alanları özel eğitim değil, sınırlı bilgiye sahipler. Verdiğiniz örnek, verdiğiniz yorum aynen bizim de altına imza atacağımız her okula bir rehber öğretmenin yanına bir de özel eğitimci olabilir.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sizin bir söz talebiniz vardı.

Buyurun.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Merhabalar.

Birkan Hocamın bütün çalışmalarını takip ediyoruz zaten ister istemez.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Sağ olun, teşekkürler.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Ülkeye de gerçekten çok büyük katkısı var Hocamın; bütün testlerde, envanterlerde, müdahalelerde.

Hocam, şimdi, bu yeni değerlendirmelerinizde, bunların dışında eklemeyi düşündüğünüz bir alan var mı?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Var ama burada söylemeyeceğim yani. Akademik olarak yapacağımız çalışmalar şu an devam ediyor, geliyor, birtakım çalışmalarımız var ama dediğim gibi, bunlar gene öğrenme güçlüğünde bilişsel beceriler ağırlıklı diyeyim. Hani, en üstü kapalı böyle söyleyebilirim.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Üstü kapalı, bilişsel beceriler ağırlıklı diyorsunuz.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Evet.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, Sayın Gergerlioğlu, buyurun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Sayın Hocam, sunumunuz için teşekkürler, önemli bir sunumdu ama ortaya çıkardığınız tablo gerçekten vahim. Şimdi, 1,5 milyon çocuk ve tanılarda önemli bir sorun olduğunu söylüyorsunuz; bu, son derece önemli bir durum.

Şimdi, şunları sormak isterim: "Erken tanı oranları çok önemli." dediniz. Sizce, sizin takibinizle erken tanı oranları, takipteki sorunlar şu anda yüzde kaç oranında seyrediyor? Bu Komisyonun bunu bilmesi lazım; bir bu.

Devam edeyim. Şimdi, "Öğrenme güçlüğü değerlendirme seti önemli." dediniz, "Tıbbi tanı eğitsel ihtiyaçlarla uyumuyor." dediniz, yani "Özellikle sistemde bir sıkıntı var, destek eğitimi sağlanamıyor." dediniz, "Okullarda da düzensizlik, iletişimsizlik, tutarsızlık var." dediniz; bunlar ciddi problemler. Sayılar da az değil yani o zaman sanırım bizim Engelli Bireylerin Sorunlarını Araştırma Komisyonunun önemli teklifleri olacak sizin sunumunuz sonrası.

Bir de tabii, bu söylediğiniz özel eğitim öğrencisini özel eğitim öğretmeni görmüyor meselesi de son derece önemli bir iddia.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Öğrenme güçlüğü; öğrenme güçlüğü olan çocukları görmüyor.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Şimdi, bu da son derece önemli.

Sizin teklifleriniz nelerdir? Yani işte, öğretmen açığı var, bize de çok başvuruyorlar, 33.700 açık var, en azından 4 bin öğretmen alınsın şeklinde yoğun bir gündem yapıyorlar, haklılar.

Sizin ortaya koyduğunuz tablo da bence oldukça sıkıntılı bir tablo, giderilmesi gerekiyor. Bu oranların şu anda cari durumu nedir Hocam?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Hocam, aslında şöyle söylemek lazım; elimizde net bilgiler yok, net veriler yok, dediğim gibi Millî Eğitim Bakanlığı şu an açıklamış değil bu net verileri. Onun için, net bir sayı, skor söyleyemem ama oranlar az çok belli. Dediğim gibi, şu an örgün eğitimdeki toplam öğrenci sayısının yüzde 8, yüzde 10'unda öğrenme güçlüğü riski olduğunu biliyoruz.

Şimdi, bu konuda sayı verememelerinin en büyük sebeplerinden bir tanesi...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Yok, erken tanı için sizin gördüğünüz yüzde kaçlardayız?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Şu an tarama anlamında yani sayı veremem, bununla ilgili bir oran veremiyorum size, erken taramaya ilişkin gerçekten düşük çünkü Türkiye'de erken tarama araçları bile çok az. Yani bizim aracımız bunlardan bir tanesi ama sadece bir alanı tarıyor. Onun için tarama araçlarına da ihtiyacımız var. Şu an formal bir taramadan bahsetmiyoruz, onu net söyleyeyim yani hani, formal bir tarama falan yapılmıyor Türkiye'de öğrenme güçlüğüne ilişkin. Hani, işitmede falan, bu işte iyiyiz yani, hemen işitme testi, yenidoğan işitme testi yapılır, hemen çocukta bir şey var mı, hemen bakılır falan ama öğrenme güçlüğü böyle bir şey değil. Öğrenme güçlüğünde tarama yapılmıyor şu an. Tarama yapılmalı mı? Bence kesinlikle yapılmalı, okul öncesi dönemde, erken çocukluk döneminde bir tarama yapılarak belki oranlar çok daha net çıkabilir. Oransal bir şeyi onun için veremem, net bir bilgin yok yani, hiçbirimizin net bir bilgisi yok bu konuya ilişkin.

Diğer konuya ilişkin olarak da evet, Hocamın da yine ilk başta söylediği gibi, okullarda mutlaka bir özel eğitimci olursa eğer rehber öğretmenin yanında işler çok daha güzel bir şekilde ilerler diye düşünüyorum. Çünkü mentörlük sistemi diye önerdiğim sistem aslında öğretmenlerin ihtiyacı olduğunda birine sorması demek; bu kadar basit yani en anlaşılır hâli bu. Mentör dediğiniz, eğer bir mentörünüz varsa bir sorun yaşadığınızda, bir sıkıntı yaşadığınızda sorabileceğiniz, en yakın ulaşabileceğiniz kişi.

Özel eğitim öğretmeni bir mentörlük sistemi içerisine alınabilir ya da daha tasarruflu olmak istiyorsak -bu da bir seçenek ki bence tasarruflu olmak da önemli olabilir- dediğim gibi, yapay zekâ üzerinden bu sistem kurulabilir. Öğretmen yapay zekâyı yazabilir "Benim böyle bir öğrencim var, ne yapmam lazım?" "Şunu yapın, bunu yapın, şöyle yapın." diye...

Bakın, şöyle bir örnek verip kapatayım: Aileler doktor doktor, okul okul, kurum kurum geziyor yani aileler gerçekten şu an önce tıpcılardan bir şey duymak istiyorlar, hekim hekim geziyorlar, bakıyorlar, bu iş olmuyor; sonra okul okul gezmeye başlıyorlar -üç yılda üç okul değiştireni biliyorum- sonra o da olmuyor, özel öğretmen tutmaya çalışıyorlar, özel öğretmen özel öğretmen geziyorlar. Bunun önüne geçmemiz lazım. Bunların hiçbirisi çare değil. Biliyoruz ki eğitimde istikrar önemlidir; eğer bir çocuğu doğru öğretmenle buluşturursanız daha iyi.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hocam, zaten bu süreçleri hep birlikte konuşmaya devam edeceğiz yani bugünden ibaret kalmayacak bu konuşmalar.

Şimdi, Ali Karaoba, Uşak Milletvekilimiz.

Buyurun.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Ben de güzel sunum için teşekkür ediyorum.

Ben aslında tersten başlamak istiyorum sahada gördüklerime bakınca bu konuyla ilgili, özellikle disleksiyle ilgili, şöyle: Sahadakiler şöyle bir şey yapıyor, bizim bir göğüs hocamız vardı, derdi ki: "Anlattıklarımızın yarısının yanlış olduğunu biz de biliyoruz; acı olanı, diğer hangi yarısı doğru kimse bilmiyor." Gerçekten bu disleksi, diskalkuli, bu grubun tamamı bu gruba giriyor ama sizi dinleyince biraz benim kafamda netleşti ama şu şekillendi: Yani seçmeli ders olarak niye var bu, neden kalıcı ders değil? Yani bu işin eğitimciliğini almış insanları biz niye zorunlu hâle getirip eğitmiyoruz? Bence bunu Komisyon olarak, mutlaka öneri olarak koymak zorundayız.

Farklı bir sektör, para kazanmak için de çok iyi bir sektör; yani hani, sizin saydığınız gibi, işte, çocuk psikiyatristinden tutun diğer bölümlere kadar, özel hocadan tutun özel okullara kadar herkes bu işten keyifleniyor. Lokman Vekilimin söylediği cümle çok doğru; bu işte gerçekten ciddi bir çamaşır makinesine ihtiyaç var, temelden yapılacak. Onun da ben okullar ve üniversiteler olduğunu düşünüyorum. Yani öğretmenler... Tamam, not kriter değil ama yani "2 kere 2 kaç?"ı da bilmeyen ya da işte, bununla ilgili hani "Not kriter olarak değil." dediniz ama şüphelenmeyi bile gerektiren şeyler olur ya da bu setleri geliştirip yaygınlaştırmak lazım.

Ben onun için Komisyona öneri olarak şunu sunuyorum: Fakültelerde, sizin fakültelerin tamamında zorunlu ders olarak mutlaka okutulmalı diye düşünüyorum.

Gerçekten çok faydalandım, çok teşekkür ederim.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Katılıyorum yani hani fakültelerde bu önemli bir konu, katılıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sayın Karatutlu, buyurun.

İRFAN KARATUTLU (Kahramanmaraş) - Evet, teşekkür ediyorum.

Tabii, birçok detayı öğrenmiş olduk. Ben de şimdi düşünüyorum, benim avukat oğlanda kesin disgrafi var, hâlâ çivi yazısı gibi yazıyor, ben okuyamıyorum bir türlü. Dolayısıyla onu da öğrenmiş olduk.

Bu durumun fiziksel, sosyal ve beslenmeyle bir farklılaşması veya tedavi anlamında bir etkileri var mı, onu sormak isterim.

Bir de tabii ki devletimiz Özel Eğitim Yasası çıkarmış, yönetmelik çıkarmış, Kurumlar Yönetmeliği çıkarmış, Hizmetler Yönetmeliği çıkarmış, Millî Eğitim de bu işe bayağı bir uğraşmış ve özel eğitim kurumları var. Ben bir fizik tedavi uzmanı olarak, bizim yaptığımız çalışmalarda yıllardır özel eğitime gider çocuklarımız... Yapılan çalışmalar diyor ki: Annelere verilen eğitim ve orada yapılanlarla arasında kayda değer bir fark yoktur. Anneyi siz iyi eğitirseniz egzersiz yönünden gittikleri özel eğitim noktasında yapılan etkinin -bu bilimsel çalışmalar- bir farkı yoktur. Dolayısıyla bizim bu noktada özel eğitim veren yerlere de -yıllardır bu böyle, yıllardır suistimalleri de oldu bunların- biz oraya devlet olarak para aktarıyoruz devamlı. E, bu kaynakların adil bir şekilde dağıtımının da yapılması lazım. Tamam, oralar yaşasın da yıllarca da bunun suistimaliyle ilgili davalar açıldı; raporlar verildiği için vesaire. Bizim özel eğitim kurumlarının tekrardan bir rehabilitasyona ihtiyacı olduğunu düşünenlerden biriyim, onu da bu arada söylemek isterim.

Teşekkür ediyorum.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Ben teşekkür ederim.

Sadece şeyi ekleyeyim, bir ara medyada da çok yer aldı bu; hani "Çocuklar beslenemiyor, yetersiz beslenmeyle öğrenme güçlüğü oluyor." diye. Öyle bir şey yok, onu söyleyeyim size. O öğrenme güçlüğü demek değil, yani öğrenme güçlüğü öyle bir şey değil. "Az yemek yedi, az beslendi; öğrenme güçlüğü oldu." öyle bir şey yok; o öğrenme kaybı. Bazen hani terimler karışıyor, öğrenme güçlüğünün adı herhâlde kulağa hoş geliyor ve herkes, tüm siyasetçiler dâhil olmak üzere "Öğrenme güçlüğü olur bu çocuklarda." diyor ama değil yani az beslenmeyle, yetersiz beslenmeyle öğrenme güçlüğü olmaz ama öğrenme kaybı ortaya çıkar, onu da söyleyeyim. Öğrenme güçlüğü başka bir şey yani öğrenme güçlüğü öyle sonradan olunabilecek bir şey değil.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, Sayın Erol Keleş, Elâzığ Milletvekilimiz, buyurun.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Hocam, ben de teşekkür ederim güzel sunumunuz için.

Tabii, öğrenme güçlüğü tanısı işte, biraz önce sizin anlattığınız dört basamakta; birincisi hekim basamağı, ikincisi rehberlik araştırma merkezi, üçüncüsü okul, dördüncüsü de aile. Aslında bunların çok koordineli bir şekilde çalışması gereken bir durum. Gerçekten öğrenme güçlüğünün tanısını koymak çok zor. Şimdi, bir çocuk bir hekime gittiği zaman hekim ona bir rapor yazmak zorunda çünkü rapor için müracaat etmiş oluyor yani bir dilekçe veriyor ve hekimin de onu ilk gördüğü anda değerlendirip ona bir tanı koyması gerekiyor; bu gerçekten çok zor bir şey. Yani belki altı ay, belki bir yıl, belki daha uzun süre takip etmediğiniz bir hastaya bir hekimin anında, o an için tanı koyup ve o tanıyla hastayı göndermesi çok zor; bu, gerçekten buradaki en büyük sıkıntımız.

Bir de ben şunu öğrenmek istiyorum: Mesela, öğrenme güçlüğünün safhaları, aşamaları var mı? Mesela, hafif derecede öğrenme güçlüğü, orta derecede öğrenme güçlüğü, ağır derecede öğrenme güçlüğü; biz bunları böyle sınıflandırabiliyor muyuz, böyle bir sınıflandırmamız var mı?

İkincisi, hasta oradan çıktıktan sonra raporuyla beraber rehberlik araştırma merkezine geliyor. Rehberlik araştırma merkezindeki uzmanlarımız da o raporun sonucuna göre ve o çocuğu belki birkaç saat içerisinde gördüğü verilerle değerlendirip onu yönlendirmesi gerekiyor. Yani bunlar, aslında öğrenme güçlüğü...

Üçüncüsü, okulda öğrenme güçlüğü tanısını gerçekten temel eğitim veren bir öğretmenimiz ne zaman anlıyor, ne zaman bunun gerçekten öğrenme güçlüğü olduğu kararını veriyor ve aileyi ona göre uyarıyor? Aslında bence çözüm şu: Çok uzun ve çok karışık bir sistem ama bu sistemde bu dört ayağın birbirleriyle çok ciddi anlamda koordineli şekilde çalışması gereken bir sistem; eğer bunu başarabilirsek... Çünkü çocukta çok uzun yıllar sonra ancak öğrenme güçlüğü olduğunu ailesi de hekimi de işte, Millî Eğitim de anlayabiliyor, zor bir konu gerçekten. Hani bunun için neler yapılabilir diye gerçekten ben şimdi düşünüyorum böyle, sonuca varmak için çok kafa yorulması gereken bir konu olduğunu düşünüyorum. Ama gerekiyor mi? Mutlaka gerekiyor diye düşünüyorum.

Tekrardan sunumumuz için çok teşekkür ederim.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, teşekkür ediyoruz Birkan Hocamıza.

Tabii, bundan sonraki misafirlerimiz aslında bu konuların hepsi konuşuldu, değinilmeyen konulara değinip süreci hızlandırılırsa seviniriz.

Nazlı Deniz Sarı'yla devam edelim.

Sunumdan ziyade efendim, daha öz bir bilgilendirme bizi daha verimli kılacaktır diye düşünüyorum.

Buyurun.

3.- Özel Eğitim Uzmanı Nazlı Deniz Sarı'nın, öğrenme güçlüğü odağındaki müdahale süreçleri, sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ÖZEL EĞİTİM UZMANI NAZLI DENİZ SARI - Sayın Başkanım, değerli vekiller; nazik davetiniz için öncelikle teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

Burada sizlere öğrenme güçlüğü odağındaki müdahale süreçlerinden bahsedeceğim; tam da Başkanımın dediği gibi aslında benim de gördüğüm ama Birkan Hocamla paslaşabileceğim daha spesifik konulardan size bahsedeceğim. Çok zamanınızı almamak için hemen geçiyorum.

Evet, öğrenme güçlüğünden etkilenen bireyler tam da Birkan Hocamın söylediği gibi sadece kaynaştırma, bütünleştirme odağında destek eğitimi destek eğitim odasında alan, aynı zamanda rehabilitasyon merkezlerinden devletin sunduğu sekiz saat bireysel, dört saat grup eğitimi, toplamda on iki saat eğitimden faydalanan bir grup gördüğümüz. Tabii ki ailelerin sosyoekonomik düzeylerine bakılarak çok farklı, daha fazla eğitim alabildiklerini de biliyoruz.

Birkan Hocamın dediği gibi de aslında en büyük temel sorunlardan biri müdahale kısmı. Tabii ki erken tanı çok başka, maalesef hâlâ okul öncesi dönemde tanımlanabilecek -benim duymadığım, on altı yıldır meslekteyim- bu çocukların hâlâ kaybedildiği, sadece akademik başarısızlıkla görebildiğimiz çocuk grubu bu grup ve ister istemez tabii, farkındalık sürecinin okul aşamasında olduğunu öngörüseniz eğer çünkü akademik başarısızlıkla biraz eş değer tutulmuş bir grup bu grup. İşte "Dikkatsiz senin çocuğun." "Senin çocuğun çalışmıyor; senin çocuğun tembel." gibi de ister istemez öğretmenlerin bu şekilde etiketleyerek çocukları, hani ailelere de yeterli rehberlik edilemediğinde -erken tanı hayat kurtarır; tıpta da böyledir, maalesef özel eğitimde de böyle- erken tanıya ulaşamayan çocuklarda maalesef müdahalede geç kalındığı için durum biraz karmaşıklaşıyor.

Şimdi, öğretmenlerin bilgi ve farkındalık eksikliğini vurgulayalım, ben biraz buradayım. Öğretmenlerimiz tabii ki ne lisans eğitimlerinde öğrenme güçlüğü ya da özel eğitim alanında özel bir eğitim almadıkları gibi, son dönemde YÖK'ün politikaları gereği de belli ki seçmeli dersler alabiliyorlar. Benim zamanımda, ben Gazi mezunuyum, hiç alan dışı bir sınıf öğretmenliğinden öğretmenlerimin de yani kendi hocalarımın da gidip ders verdiğini bile hatırlamıyorum ancak özel eğitim, sacayağı üç tane olan yer değil ya, sacayağı çok ya, çok güçlü bir iş birliği gerekiyor ya, hele hele öğrenme güçlüğü özelinde düşünürseniz kaynaştırma, bütünleştirmede branş öğretmenleri, sınıf öğretmenleri, ortaöğretim kademesindeki meslek öğretmenleri de dâhil olmak üzere, şu an 2024-2025'te Millî Eğitim Bakanlığının açıkladığı sayıya göre yaklaşık 1,9 milyon öğretmenin bilmesi gereken bir alan. Yani bu çocuk sayısını zaten Birkan Hocam vurguladı, bilmeleri gereken şeyler var ancak... Ben andragoji çalışıyorum, yüksek lisansım yetişkin eğitimi, öğretmen eğitimlerini de çok sıklıkla veriyorum; maalesef ki öğretim uyarlamaları, uygulamalarını çoğu zaman öğretmenler nasıl müdahale edeceklerini bilmedikleri için maalesef müdahalede çok sıkıntıya giriyor. Şu an maarif modelde aslında baktığınızda farklılaştırılmış öğretim odağı konuluyor ancak maarif modelde atlanan en büyük şey farklılaştırılmış öğretim tam da özel eğitime saygı duyulan bir öğretim yöntemidir yani her farklılaştırılmış öğretimde "her çocuk özeldir, biriciktir ve herhangi bir tanıya ihtiyaç duymadan desteklenmelidir"i savunur yani aslında bir öğrenme güçlüğü tanısı da olmak zorunda değil. Farklılaştırılmış öğretimin bu kadar öne çıkarmasına rağmen bakıldığında tabii ki öğretmenlerin program okuryazarlığına da bakmak lazım. Tek başına çıkarmayla olmuyor, kademeli eğitimlerle de olmuyor, ister istemez müdahalede bu farklılaştırılmış öğretimin yaygınlaştırılmasında büyük sıkıntılar var. Kaldı ki altyapı da acaba uygun muydu farklılaştırılmış öğretime bakmak da lazım diye düşünüyorum. Böyle olunca da sınıf içi öğretim hâlâ tek tip yapılandırılıyor. Öğretmen, ya öğretmen aktif, öğrenci pasif ya maarif modelde istenen, hayal edilen gibi öğrenci aktif, öğretmen daha rehber pozisyonunda modelinde ne kadar etkiliyiz, ne kadar muhteşemiz onu bilemiyorum, tartışmalı bir durum. Tabii bu da sınıf içi öğretimlerin tek tip yapılandırılmış olması özellikle özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için büyük bir dezavantaja dönüşüyor çünkü öğretmenlerim uyarlayamıyor.

BEP'ler var, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, duymuşsunuzdur. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı'nın hazırlanması maalesef nitelikli değil, süreç çok sıkıntılı. Öğretmenler hâlâ eğitim sitelerinden hazır BEP'leri indirip öğrenci isimlerini değiştirerek süreci hâlâ böyle yönetmek zorunda kalıyorlar çünkü amaç uyarlamayı, amaç yazmayı maalesef hâlâ bilemiyorlar. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı'nın da açıkçası gerekliliği konusunda zaman zaman sadece evrak olmasından mütevellit kaygılanıyorum yani çünkü idareye sunulan, imzalar alınan, toplantısı velisiz yapılan, hatta çoğu kez toplantısı bile yapılmayan, ailelere bilgi verilmeyen, sınav süreçlerinin etkin yönetilemediği, aile rehberliğinde kesinlikle becerilemeyen bir süreç gibi oluyor. Bu sefer de diyorum ki acaba BEP bu kadar gerekli miydi? Yani aileyi bırakın, aile çoğu zaman farkında bile değil, belki BEP yapıldığını bile hâlâ -yıl olmuş 2026- bilmiyor ancak BEP'in niteliği de çok düşük olunca bir programınız niteliksiz olunca da sunduğunuz eğitimin niteliği dolayısıyla etkilenmiş oluyor.

Şimdi ben burada bir şeye dikkat çekmek istiyorum, sertifikasyonlara dikkat çekmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biraz hızlandırabilirsek, vaktimiz çok sınırlı.

ÖZEL EĞİTİM UZMANI NAZLI DENİZ SARI - Tabii ki.

Değerlendirme araçları ve müdahale programları gibi aynı akademinin çalıştığı ve yaygınlaştırdığı öğrenme güçlüğü odağında birçok araç var ve bu araçlar satılıyor yani eğitimleri alınıyor ve siz ya uygulayıcısı oluyorsunuz ya işte değerlendirme aracıysa ve müdahale programıysa... Ben hiçbir zaman özel eğitimde öğrenme güçlüğü odağında da kalsanız tek tip bir reçetenin olduğuna inanmıyorum. "Bir müdahale programı hazırlayalım, bunu uygulayalım, çocuk işte bilişsel becerilerde uçsun, işte belleği gelişsin, bellek gelişince şu da gelir." denilebileceğine inanmıyorum. Ve şu an hâlihazırda sunulan sistem -ki bu bence özel eğitim öğretmenliğinde de yeterlilikleri sorguluyor- biz bunları parayla satın alıyoruz ve en azından hani materyal, müdahale zenginliğimizi güçlendirmeye çalışıyoruz. Belki bu sertifikasyonlar süreçleri de tekrar gözden geçirilebilir. Bunların erişilebilirliği, eğitimde fırsat eşitliğine yönelik bir şeyler yapılabileceği, belki bunların daha ücretsiz mi olur, sunumu bütün öğretmenlere açılır mı bilmiyorum çünkü öğrenme güçlüğünde strateji öğretimi vardır. Aslında çocuğa öğrenmeyi öğretirsiniz, nasıl öğreneceğini öğretirsiniz. Bunların erişilebilirliği, yaygınlaşması bence çok özel ve önemli.

Destek eğitim odasının etkin kullanılmadığını çok biliyoruz. Destek eğitim odaları evet yönetmeliklerde çok güzel yapılandırılmış, yazılmış ancak öğretmen görevlendirmesinde korkunç bir zorluk var, öğretmenler burada görev almak istemiyorlar.

Sebebi de çok net "Bilmiyorum." diyor yani "Ne yapacağımı bilmiyorum." Bilmeyen bir öğretmeni o odaya soksanız ne sokmasanız ne.

Yetişkin eğitiminde önceden getirdiği bilgilerin üzerine bir şeyler koymak önemli olduğu için tek motivasyonun da para olmadığı da bir gerçek. Öğretmenler "Fayda sağlayamayacaksam zaman da kaybetmeyeyim." sürecine dâhil oluyorlar. Tabii ki spesifik farklı yaklaşan öğretmenlerim de vardır.

Öğretmenler arası koordinasyon zaten yok denecek kadar az. Aynı psikiyatrist, aile, akademi, işte özel eğitim öğretmeni, dil, konuşma terapisti, ergoterapist, herkes bu çocuklarla çalışıyor ama kimse kimsenin ne çalıştığını bilmiyor, iş birliği sıfır bence.

İş birliği alanındaki kopukluk ister istemez velileri olumsuz etkiliyor çünkü veliler artık nereye gideceklerini bilmiyorlar.

Bir de böyle sosyal medya öğretmenler var. Böyle reklam yapıyorlar, "İşte şunu yapıyoruz, bunu yapıyoruz. COGENT biliyoruz, PECS uyguluyoruz, bunu yapıyoruz. Çocuklar uçuyor, öğrendi, mezun ettik." Tabii, bunlar oralarda fahiş de fiyatlar. Yazık, günah.

Ben çözüm olarak ne önerilebilir, onu söylemek isterim, hızlıca da tamamlamak isterim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Son bir dakikanız, ekstralarla birlikte bir dakika bitiyor.

ÖZEL EĞİTİM UZMANI NAZLI DENİZ SARI - Aynen öyle.

Erken fark etme sürecinde tabii ki okul içi bir tarama mekanizması geliştirilebilir, öğretmenlere yönelik kesinlikle uygulamalı mesleki gelişim programları olmalı. Ben merkez teşkilatta çalışırken aslında özel eğitim servisleri çalışılmıştı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünde ancak sekteye uğradı. Özel eğitim servisleri çok özel ve önemli olabilir belki mentörlük konusunda.

Farklılaştırılmış öğretim yaygınlaştırılmalı, BEP süreci dinamik ve işlevsel hâle getirilmeli; aileler, öğretmenler bu BEP'ten artık korkmamalı, yapabiliyor hâle gelmelidir. Destek eğitim odaları sınıf içi öğretime entegre hâle gelmeli ve iş birliği ağı güçlendirilmeli ki iş birliği ağının da çok kolay güçlenebileceğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum beni dinlediğiniz için.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - O her alanda gerekli zaten. Bu iş birliğinin her alanda güçlendirilmesi lazım her bir kurum arası, efendim, bu kurumların içerisindeki iş birlikleri de dâhil olmak üzere.

Biz teşekkür ediyoruz Nazlı Hanım.

Evet, şimdi, İbrahim Bey, yine, aynı konuyla ilgili. Yine çok öz bir sunum istihdam ediyoruz sizden çünkü bazı konular tekrara kaçmaya başladı. Aslolan burada bu bilgilendirme ve bundan sonraki süreç yönetimi.

Sonrasında Su Yavuz, Uzman Psikolog, onu dinleyeceğiz hızlıca.

Buyurun.

4.- Öğrenme Güçlüğü Alanında RAM Uzmanı İbrahim Gül'ün, RAM'larda öğrenme güçlüğüyle ilgili sürecin nasıl işlediği, görmüş oldukları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ALANINDA RAM UZMANI İBRAHİM GÜL - Tabii Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim, sevgili katılımcılar; diğer hocalarımızın sunumlarında da geçmiş olduğu üzere Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Araştırma Merkezinde görev yapmaktayım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Birkan Hoca çok kapsamlı yaptı sunumu. O yüzden efendim... "Çok uzun tutmayacağım." dedi ama Hocam, yeteri kadar detaylı oldu. Teşekkür ediyoruz.

Buyurun lütfen.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ALANINDA RAM UZMANI İBRAHİM GÜL - Yaklaşık on yedi yıldır bilfiil olarak Rehberlik ve Araştırma Merkezinde Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama Süreçlerini ve Rehberlik Hizmetleri bölümünde görev yapmaktayım. Sunumu şu şekilde arz edeyim: Öncelikle sürecin nasıl işlediğine kısaca değinip daha sonrasında da görmüş olduğum sorunlar ve çözüm önerileriyle tamamlamaya çalışacağım.

RAM'larda öğrenme güçlüğü Millî Eğitim Bakanlığının yayınlamış olduğu Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ve çeşitli kılavuzlar doğrultusunda belirlenmiş olan esaslar doğrultusunda ve oradaki ifade edilen gerekli belgeler doğrultusunda yapılmaktadır. Bu RAM'a başvururken veli kendi çocuğu için kendisi de başvurabiliyor veya okul incelenmesini istediği bir öğrenci olursa, anlamlı bir farklılığı olduğunu düşünürse okul da kendisi başvurabilmektedir.

Özel eğitimle ilgili yapılan değerlendirmelerde bireysel görüşme yapılmakta, öğrenciyle bireysel çalışma yapılmakta, standart ve standart olmayan testler, ölçme araçları kullanılmakta, veli görüşmeleri yapılmakta. Okula kayıtlı bir öğrencisiyse, okula devam ederse de okulundan eğitsel değerlendirme istek formu aracılığıyla okuldaki süreçlere ilişkin bilgiler ve görüşler, öneriler istenmekte. Eğer varsa bir sağlık kurulu raporu ve sağlık kurulu raporunda yer alan tanı, tıbbi tanı doğrultusunda gerekli incelemeler yapılmaktadır. Eğitsel değerlendirme sonucunda Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu raporu oluşmakta. Bu, biraz önce de bahsettiğimiz için özgül öğrenme güçlüğü kapsamında düşündüğümüz zaman, tam zamanlı kaynaşma, bütünleştirme kapsamında karar verilmekte; bu, ilçe millî eğitime gönderilmekte, hangi okula yerleşeceği ilçe millî eğitim müdürlüğündeki kurulca belirlenmektedir. Sağlık raporu varsa da özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde, ücretinin devletimiz tarafından karşılanmış olduğu eğitim desteğinden yararlanmaktadır. Süreç, genel olarak rutindeki inceleme süreçlerimiz kaba taslak olarak bu şekilde tamamlanmaktadır.

Değerlendirme sürecinde yaşanan temel sorunlara ben biraz daha ağırlık vermek istiyorum. Biraz önceki diğer sunularda da geçti, değerlendirmenin sınırlı sürede yapılması. Evet, bu belki de -hocalarımın da bahsetmiş olduğu- doğru tanılama, erken tanılama, doğru noktadan başlanabilme, doğru zamanda başlanabilmesi belki de en büyük etkenlerinde... Benim görev yapmış olduğum RAM'da yılbaşından bugüne kadar 7.500 tane karar alınmış. Bu bir ilçenin, Ankara'daki bir ilçenin bir yıl içinde yapmış olduğu incelemelerin toplamıdır. Yaklaşık olarak 20 kişinin de çalıştığını düşünürsek, günde 25-30 öğrenciye eğitsel tanı ve yönlendirme işlemi yapılıyor demektir. Bu da 1 öğrenci başına -bakıldığı zaman, gün içindeki diğer işlemlerle, rapor hazırlamayla falan birlikte- maksimum, en başından en sonuna kadar ayırabileceği sürenin 1 ila 1,5 saat olması anlamına gelmektedir. Bu saat

içerisinde, eğer ihtiyacı varsa zekâ testi yapılmakta, özgül öğrenme güçlüğüne düşünecek olduğumuz zaman özgül öğrenme güçlüğü bataryası uygulanmakta, performansı alınmakta, neleri yapabildiği, nelerde zorlandığı belirlenmekte, ailesiyle görüşmeler yapılmakta, okuldan gelen bilgiler incelenmekte ve de bu doğrultuda bir öngöründe bulunularak öğrencinin kaynaştırma eğitimine gitmesi, varsa sağlık raporu da özel eğitime gitmesini gerektiriyor. Süre sınırlılığı da yapılan değerlendirmenin niceliğini, niteliğini etkilemektedir.

Diğer sıkıntılardan biri; öğrenci için farklı bir ortam, yabancı bir ortam, daha önce tanımadığı, görüşmediği, ilk defa gördüğü bir kişi karşısında bir çalışma yapması, neleri yapabildiğini, neleri yapamadığını göstermesi isteniyor. Okul çağındaki bir çocuğun -1'inci sınıftan da olabiliyor bu, 12'nci sınıftan da olabiliyor, okul öncesinden de olabiliyor- daha önce tanımadığı, hiç alışkın olmadığı, daha önce hiç görmediği bir ortama gelmiş olması da gerçek performansını göstermesinde de olumsuz etkiler yapmakta; bazen çalışmaya katılmak istememekte, kendini geri çekmekte, normalde yapabildiğinin daha da azını yapma eğilimine girebilmektedir öğrencilerimiz.

Okullardaki akademik performansın yüzeysel alınmasına bu da sebep olmakta, bu da bizler için onlara doğru bir yönlendirme, doğru bir plan, program çıkarmada bizim elimizi zayıflatan etkenlerden biri olmaktadır.

Öğrencinin öğrenme süreci, strateji kullanımı, hata örüntüleri yeterince analiz edilememekte, doğru değerlendirme, doğru analiz yapılamadığı için de doğru yönlendirme ve doğru müdahalelerde de ne yazık ki zarara meydan vermektedir.

Okuldan istediğimiz belgelerden birinin de Eğitsel Değerlendirme İstek Formu olduğunu söylemiştim. Bu da sınıfına giren öğretmenlerin, okul rehber öğretmeni ve okul yöneticisinin görüşlerinin yer aldığı bir formdur. Bu formdaki bilgilerin niteliğinin ne kadar dolu olduğu...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hocam, şimdi, bunlar daha teknik detaylar. Siz bize bu sorunların temel çözüm noktasını ifade ederseniz... Zaten sunumunuzda bunlar var, bunları biz inceleyeceğiz, konuşacağız.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ALANINDA RAM UZMANI İBRAHİM GÜL - Evet Başkanım. Tam olarak, işte bu formdaki bilgilerin yeterince aydınlatıcı, bizlere yol gösterici olmadığı zaman da okul ayağıyla ilgili bilgilerimiz eksik kalıyor. Bu bilgilerin doldurulurken nelere dikkat edilmesi gerektiğiyle ilgili öğretmenlere bir eğitim verilmesi daha nitelikli olacaktır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - O zaten, bu konulardaki eğitimcilerin eğitimi konusu genel bir çerçeve. Bu konuyla ilgili de bunu spesifik olarak hakikaten gündeme almak lazım, onu anlıyoruz sizden de.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ALANINDA RAM UZMANI İBRAHİM GÜL - Evet Başkanım.

Ne kadar çok doğru bilgiyi toplayabilirsek -biraz önce sunum yapan hocalarım da demişti- kurumlar arası iş birliği, bilgi paylaşımı... RAM'da aslında bunlar kısmen yapılmaya çalışılıyor; okuldan bilgi alıyoruz, aileden bilgi alıyoruz ve hastaneden, sağlık raporundan bilgi alıyoruz, özel eğitim kurumuna gidiyorsa özel eğitim kurumundan bilgiler alıyoruz. Bu bilgilerin kısmen de olsa toplandığı noktalardan biri de rehberlik ve araştırma merkezidir. Bu bilgiler ne kadar sağlıklı ve farklı paydaşlardan gelirse o kadar sağlıklı değerlendirme yapılabilecektir.

RAM raporuyla ilgili beklentilerde bazen farklılıklar olabiliyor, bu da yine bahsedilen konularda; veli beklentilerinin ve isteklerinin daha doğru yönlendirilmesi, veli rehberliğinin ve yönlendirmelerin, bilgilendirmelerin doğru yapılması gerekmektedir.

RAM'daki en büyük sıkıntı olarak zaman ve niteliğin yeterli olmadığından bahsettik. Bunun da belki çözüm yöntemi olarak, RAM'da görev yapan özel eğitim öğretmenleri ve rehberlik öğretmenlerinin normlarının artırılmasıyla, bir saat ayrılan sürenin daha fazla süreye çıkması, süreç odaklı bir değerlendirme yapılması, bir günlük, bir saatlik değil, belki bir ay içinde farklı günlerde tekrar tekrar çağrılarak yeniden gözlemlenmesi; okula gidilerek okuldaki çocuğun kendi ortamında gözlemlenerek inceleme yapılması, gerekiyorsa hatta evinde incelemeler yapılarak daha doğru sonuçlar görülmesi sağlanacaktır. Bunun için de Norm Kadro Yönetmeliği'ndeki sayıların artırılması yararlı olacaktır. Öğretmen yeterliliklerinin hem özel eğitim öğretmenleri için hem de rehber öğretmenler için -RAM'da görev yapan- mesleki yeterliliklerin düzenli aralıklarla... Evet, ilk mezuniyetteki, YÖK'ün hazırlamış olduğu programların güncellenmesi önemli ama 25 yaşında, yeni başlayan bir öğretmenin 65 yaşına kadar yani yaklaşık kırk yıl boyunca öğretmenlik yaptığını düşünürsek, bu kırk yıl içinde de birçok yöntem, teknik, strateji gelişecek, yeni teknolojiler, yeni yöntemler de ekleneceği için düzenli aralıklarla üniversitelerle iş birliği içinde öğretmenlerin mesleki gelişiminin zorunlu ve sistematik bir şekilde olması yararlı olacaktır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Selcan Hanım yok galiba. Erkan Bey, İbrahim Beyin sunumunun o hem sorunlar hem çözümler kısmını gerekirse kendisiyle tekrar görüşüp Komisyon raporu için sıkı bir şekilde değerlendirelim.

Teşekkür ediyoruz.

Ekleyeceğiniz bir şey var mı?

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ALANINDA RAM UZMANI İBRAHİM GÜL - Sonuç olarak, en önemli etkinin şu olduğunu düşünüyorum Sayın Başkanım ve Değerli Komisyon üyeleri: RAM'larda doğru değerlendirme yapılmasının birinci önceliği, personel sayısının artırma, ikinci de mesleki yeterliliklerin artırılması olduğunu tekrarlayarak sunumumu sonlandırıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

İfade ettiğim gibi, sizin bu sunumunuzu da kelimesi kelimesine takip edip değerlendireceğiz raporumuz için ve bundan sonraki çalışmalar için.

Evet, Uzman Psikolog Su Yavuz, Disleksi Vakfı. Sizin ekleyeceğiniz bu konuyla ilgili, gün boyu konuştuklarımıza ilaveten ne varsa lütfen buyurun.

5.- Türkiye Disleksi Vakfı Başkan Yardımcısı Su Yavuz'un, Türkiye Disleksi Vakfının faaliyetleri, psikolojik perspektiften disleksiye bakışı ve risk faktörleri hakkında sunumu

TÜRKİYE DİSLEKSİ VAKFI BAŞKAN YARDIMCISI SU YAVUZ - Merhabalar.

Çok özet bir şekilde, aslında sunumun dışına çıkarak biraz ilerleyeceğim çünkü sağ olsunlar hocalarım çok detaylı ifade etti.

Öncelikle çok teşekkür ederim bu oturum için, herkese katkıları için çok teşekkürler.

Şimdi detaylı girmeyeceğim, tabii ki disleksi türlerinden bahsetmeyeceğim ancak ilk olarak Türkiye Disleksi Vakfından bahsetmek istiyorum. 2014 yılında kurulan Türkiye Disleksi Vakfı aslında biricik sebeplerden dolayı kurulmuştur; aile vakfı olarak devam ediyoruz şu anda, annem Elif Yavuz kurmuştur çünkü kız kardeşim disleksidir. Bununla beraber aslında benim de 16 yaşında disleksi olduğum ve 38 yaşında annemin de disleksi olduğunu öğrenmiş olduk. Bu bağlamda da -hocalarımın ifade ettiği gibi- gerçekten kaybolmuş bir yere de evrilebilirdi.

Benim şu an, bu oturumda sunumumun dışına çıkacağım dediğim kısım şu olacak: Psikolog kimliğimle, psikolojik perspektiften ve risk faktörlerinden bahsediyor olacağım çünkü zaten diğer alanlardan yeterince bahsedildi.

Bir ufak... Türkiye Disleksi Vakfı olarak tüm Türkiye'ye, hatta Türkçe dilini bilen tüm insanlara değerlendirme yapıyoruz. Değerlendirmenin tabii ki de Sağlık Bakanlığı temelinde devamı oluyor ancak aileler bazen hekim kontrolüne gitmek istemeyebiliyor, sadece şüpheyle yaklaşabiliyor. Bu bağlamda da değerlendirmeyi yürütüyoruz ve yönlendirme yapıyoruz; "Çocuğunuzda dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu şüphesi var. Özgül öğrenme güçlüğünün alt tipleri var veya "co-moving" eş güdümlü süreçler yürütebiliyor gibi." çıktılarına erişebiliyoruz. Ek olarak; Türkiye Disleksi Vakfı olarak, talep doğrultusunda tüm okullara ücretsiz eğitici eğitimleri yapabiliyoruz, aktarıyoruz süreçlere, öğretmenleri nasıl daha fazla donatabiliriz gibi bir motivasyonla süreci yürütüyoruz. Ayrıca, ailelere de destek sağlıyoruz, ailelere de psikoeğitim veriyoruz.

Ama benim biraz değinmek istediğim kısım aslında risk faktörleri çünkü şöyle: Evet, çok güzel; özgül öğrenme güçlüğünden bahsettik, öğrenme güçlüğünden bahsettik ancak öğrenme güçlüğü tanısına sahip çocukların yüzde 40'ı dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısı almaktadır ve bağımlılık oranında -DEB tanısı olarak devam edeceğim bu tanıma- bağımlılık oranında DEB tanısı yüzde 52 olarak görülmektedir. Yani o kadar yüksek bir risk ki! Eğer ki şayet biz kaynakların verimli kullanılmasından bahsediyorsak yetişkin hayatında bu insanlar kayboluyorlar, kariyer alanlarında bir yer bulamıyorlar, çocukların ergenlik döneminde yaşadıkları bu zorluklar, akran zorbalıkları veya aile içerisinde zekâsıyla ilgili bilinmediği için olumsuz geri bildirimlere maruz kaldıkları için sosyal izolasyonla beraber bir şekilde o keyfi, o dopamini salgılamak üzere bağımlılıklara yönelebiliyorlar. Bu bağımlılıkların içerisinde ekran var, kumar var, uyuşturucu madde, alkol yani tüm alt tipleri mevcut aslında. Bu yüzden yetişkin perspektifinden de çok yüksek bir risk grubuna sahipler. Aslında buna biraz ışık tutmak istedim çünkü genel açıdan gerçekten tüm kısmı çok güzel anlattı hocalarım, sağ olsunlar. Aslında benim değinmek istediğim önemli kısım buydu, daha fazla vaktinizi de almak istemiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz sizinle zaten bundan sonraki süreçte diyalog hâlinde olacağız.

Çok teşekkür ediyoruz.

TÜRKİYE DİSLEKSİ VAKFI BAŞKAN YARDIMCISI SU YAVUZ - Çok isterim, çok isterim!

Yani detaylı olarak tüm illere de yardım sağlamak isteriz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mutlaka! Bu bir başlangıç.

Annenize de selamlar, saygılar.

TÜRKİYE DİSLEKSİ VAKFI BAŞKAN YARDIMCISI SU YAVUZ - Teşekkür ederiz, çok sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, sunumları tamamladık.

Söz almak isteyen var mı misafirlerden? Lokman Başkanım, size söz vereceğiz en son.

Mustafa Bey, siz bir şey söyleyecek misiniz?

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Bu kadar kısa vakte bir şeyler söylemek zor.

Zeynep Hocam da bahsedecekti aslında, onun da bir sunumu vardı.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Zeynep Hocama söz vereceğim şimdi.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Tamam, çok güzel.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Hocalarım...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun Zeynep Hanım.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Konuşmaya devam etmeyeyim mi?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Zeynep Hocama pas attınız zannediyorum.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Yok, yok, onun da konuşacakları vardı.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

6.- Türkiye Disleksili Çocuklar Vakfı Başkanı Mustafa Ural'ın, öğrenme güçlüğü olan çocukların istihdamla, meslek edinmeyle ilgili yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Herkese merhabalar, iyi akşamlar.

Teşekkür ederiz bize bu fırsatı da sunduğunuz için.

Hocalarım zaten çok kıymetli hocalar, herkes alanında çok çalışma yapmış, kıymetli şeyler üretmiş insanlar. Onlar bu kadar çok şey söyledikten sonra uzatmanın da lüzumu yok diye düşünüyorum ki Birkan Hocam konunun büyük bir kısmını özetledi.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ BAŞKANI PROF. DR. İSA BİRKAN GÜLDENOĞLU - Teşekkür ederim.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Bizim anlatacaklarımız da içindeydi, eminim Zeynep Hocamın da anlatacakları içerisindeydi.

Farklı bir alan olarak söyleyeyim, bir defa istihdam sorunlarımız var. Benim öğrenme güçlüğü sahibi bir yeğenim var, onun da hayatını beraber şekillendirdiğimiz için çok iyi biliyorum. Atıf Bey'in oğlu var, Zeynep Hanım'ın kızı var. Hepimizin ailesinde bu konuyla bugüne kadar yüzleştığımız için acılarımız var, yaralarımız var, bugüne kadar deneyimlerimiz var ve ciddi ciddi emeklerimiz var. Buradaki birçok insanla beraber emek de harcadık, mesai de harcadık, çok fazla şey ürettik. Hocalarım da öyle, özellikle Birkan Hocam her şeyi özetledi ancak gördüğüm şeylerden biri istihdam. İstihdamı Zeynep Hocam da anlatacaktır. Ben şu bakış açısıyla

bakmak istiyorum: Şimdi eğitimle ilgili problemlerimiz olduğu için istihdamda problem yaşıyoruz. Türkiye'de genel eğitimde de bu problem olmasına rağmen soyut bir eğitim modelimiz var. Mesela benim yeğenim MESEM'e gidiyor -öğrenme güclüğü- MESEM'e kaydettiren de benim çünkü çok acılar yaşadık okulda; dışlanmalar, akran zorbalığı. Bunları bütün disleksili çocuğa sahip aileler yaşamıştır, bu acıların içinden hepsi geçmiştir. Ben de MESEM'e gitmesini istedim çünkü haftada bir gün okula gidecek, ondan sonra bir meslek öğrenecekti. Birçok şeyi denedik, bütün sanatsal aktiviteleri denedik, bütün eğitimleri aldık, testlerini bile Türkiye'deki en kıymetli hocalarım yaptı ama bir yerde tıkanıyorsunuz gerçekten çünkü...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İlgili kurumlarla geri bildirimde bulunuyor musunuz, bu konuları iletiyor musunuz?

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Tabii ki, tabii ki. Disleksi Vakfı olarak da elimizden geleni yapıyoruz, kongre düzenliyoruz her şeyden önce. O kongrelerde bilimsel sunular gerçekleştiriyoruz. 3 kongre, 2 çalıştay yaptık bugüne kadar. Bunlarda öğrenme güclüğüyle ilgili bilime ciddi katkı sunduğumuzu düşünüyorum.

Şimdi, tabii, meslek edindirmeyle ilgili böyle bir büyük problem var. Çocuklar meslek edinmiyor çünkü dışlanıyorlar, alay ediliyorlar; bu, yetişkinlikte de devam ediyor. Belki bugüne kadar öğrencimiz olan binin üzerinde öğrenme güclüğü çeken çocuk vardır, bunlardan yüzlercesi meslek sahibi oldu, evlenenler oldu, rapor alıp da raporlarını kaldıranlar oldu, ehliyet alan oldu; hepsinde sıkıntı yaşayanlar da oldu ve bu kadar deneyimden sonra, bu kadar insanla karşılaştıktan sonra gerçekten gördüğümüz şeylerden biri, işlevsellikle ilgili problemler var. Atıf Bey'le beraber de birçok eğitim ve müdahale programlarının hazırlanmasında destekçi olduk maddi, manevi.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Atıf Bey, sizin ekleyeceğiniz bir şey var mı?

DİSLEKSİ ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ATIF TOKAR - Hocam, var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tamam, size de söz vereceğim Mustafa Bey bitirince.

Devam edin, bitirin hızlıca lütfen Mustafa Bey.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Şimdi şöyle bir durumumuz var: Değerlendirmelerde eksikliğimiz var ve burada bizim baktığımız bir bakış açısıyla ilgili değiştirilmesi gereken şeyler olduğunu düşünüyorum. Stanford Üniversitesinde psikoloji profesörü Daniel Goleman 1995 yılında "duygusal zekâ" diye bir kavram ortaya attı ve yaptığı araştırmada Stanford Üniversitesinde üst düzey akademik başarılar elde etmiş kişilerin normal hayatta yüzde 24 oranında başarı elde ettiğini, ancak duygusal zekâsı yüksek olan insanların akademik başarıları düşük olsa dahi yüzde 75 oranında gerçek hayatta başarılı olduğunu gördüler. Öğrenme güclüğü çeken çocuklarımız da böyle, onların hayatları da böyle. Sadece akademik çalışmalar, sadece bilişsel çalışmalar onları gerçek hayatta bir yere getirmiyor. Çok güzel çalışmalar var Türkiye'de bugün yapılan. Hocamın yaptığı çalışmaları ben yakinen takip ediyorum, diğer hocalarımınkini de takip ediyorum, birçoğuyla beraber yapıyoruz biz bunları. İşte bilişsel becerilerin, akademik becerilerin hep üzerinde duruyoruz ancak sosyal becerileri, iletişim becerileri ve motor becerileri geride bıraktık, onlara kör baktık. Şimdi şöyle bir şey var...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, bakın, bunları hep Birkan Bey ifade etti zaten, bunları konuştuk yani tekrara düşmeyin, zamanımız çok sınırlı.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Tekrara düşmediğini düşünüyorum, hemen toparlayacağım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - O yüzden siz zaten "Söz almayacağım." dediniz, ona istinaden eklemek istediğiniz bir şey varsa diye ben özellikle söz verdim.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Yok, "Söz almayacağım." demedim, yanlış anlaşıldım sanırım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Şimdi bu taraflara bakmamız gerekiyor, burada bir ölçek ve çalışma sürdürmemiz gerekiyor. Şimdi, bu becerilerin de gelişmesiyle beraber çocuklar aslında meslek edinecekler. Meslek edinmelerinin de önünü açacağız ve meslek edinmek şöyle bir durum... İlkokula başlayan bir çocuğun daha önceki dönemde annesi ve ailesi onun merkezindeyken okula başladığı zaman öğretmeni ve arkadaşları onun merkezi hâline geliyor Piaget'in teorisine göre. Şimdi bu bağlamda bakarsak çocuk iki şey geliştirmek durumunda insanlara kendini kanıtlayabilmesi için. Şimdi kanıt çağına dönmeye başlıyor; bir, arkadaşlarına kanıtlaması gerekiyor, diğer taraftan baktığımızda öğretmenlerine kanıtlaması gerekiyor. Akademik olarak zor bir süreçten geçen öğrenme güclüğü çeken çocuğu öğretmene kanıtlamakta zorlanıyor belki ama bir alan daha var, sosyal becerileriyle ve oyun becerileriyle arkadaşlarına kanıtlamak durumunda; kanıtlayamazsa öğrenilmiş çaresizlik ve deneyim eksikliğiyle beraber, motivasyon eksikliğiyle beraber denetim odağının bozukluğu ortaya çıkıyor yani bununla da beraber çocuk meslek hayatında, sosyal hayatta, okul hayatında dışlanmış oluyor. Gerçekten çocuğun hayatına işlevsel olarak dokunabilmemiz için bu alanlara değinmemiz gerekiyor. Ha, tabii, yurt dışında bununla ilgili güzel çalışmalar var, biz bunların Türkçe çalışmalarını yapıyoruz Disleksi Vakfı olarak da destekliyoruz bunları. Eğitim programları sosyal, iletişim ve motor becerilerini de içerir çünkü bir çocuğun özellikle ilkokul birinci sınıfta arkadaşlarına kendisini ispatlaması için iyi oynaması gerekiyor, iyi oyuncu olması gerekiyor, motor becerilerinin yeterli düzeyde olması gerekiyor. Bugüne kadar Türkiye'de bu konuyla ilgili ciddi bir çalışma yapılmadı. Bununla ilgili bundan sonra -kayıtlara da geçmesini istiyorum- çalışmaların daha hızlandırılması gerekir diye düşünüyorum çünkü devlet buna bir yatırım yapıyor. Sürekli eğitimler veriyoruz, devlet de gerekeni yapıyor, Komisyonda burada toplanıyoruz, herkes çok büyük değerler sağlıyor. E, bu yatırımın daha doğru kullanılabilmesi için çocukların bu beceri ve ihtiyaç düzeylerine de sahip olması gerekiyor, bu noktalara da odaklanmak gerekiyor.

Teşekkür ederim, sorusu olan varsa alabilirim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mustafa Bey, teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Evet, Atıf Bey, buyurun.

7.- Disleksi Öğrenme Güçlüğü Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Atıf Tokar'ın, Derneklerinin faaliyetleri, okul öncesi, okul dönemi ve yetişkinlik döneminde öğrenme güçlüğü, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

DİSLEKSİ ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ATIF TOKAR - Sayın Başkanım, Sayın Başkan Vekilim, kıymetli vekillerim, değerli hocam; misafir arkadaşlarımıza öncelikle merhabalar demek istiyorum.

Sayın Hocam, evet, ben öğrenme güçlüğü çeken bir çocuğun velisiyim, bu alanda biz de çok örselenerek yola çıktık. 2013 yılında "Disleksi Öğrenme Güçlüğü Derneği" isimli bir dernek kurdum. Türkiye'de bize hizmet vermekle yükümlü olan görevlilerinin bile "disleksi"yi söyleyemediği bir dönemden bahsediyorum. O dönemde akademik araştırmaları taradığımızda sadece Tekirdağ Çorlu tarafında bir hocamızın bireysel çabasıyla bir şeyler yaptığını görmüştük. Hepinizin yakından tanıdığı, Allah rahmet etsin, Hasan Celal Güzel Bey'in kız kardeşi Profesör Doktor Rüya Özmen Hoca'ya gittik, konuyu anlattık, Gazi Üniversitesinin Özel Eğitim Bölüm Başkanıydı, birlikte hareket ettik, kendisini başımıza Bilim Kurulu Başkanı olarak talep ettik. Onun sayesinde çok uzun bir çalışmaya girdik. Sadece şunu söyleyebilirim: Bugün Türkiye'de "disleksi" diyebiliyorsa sokaktaki insanlar emin olun Disleksi Öğrenme Güçlüğü Derneğinin sayesinde oldu bu. Disleksi Öğrenme Güçlüğü Derneği süreç içerisinde 36 il, 4 ilçe, 4 ülkede temsilcilik açmış ve 2016 yılında Avrupa Disleksi Birliği tarafından Türkiye resmi temsilcisi olarak atanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti adına Avrupa Konseyine gidip resmi olarak konuşmalar yapan kişiyim.

Öğrenme güçlüğü alanında hem çocuk yetiştirip hem de bugün disleksili çocukların kullandıkları yasal hakların yüzde 80'indeki toplantılarda imzası olan bir grubuz. Dolayısıyla alanda ciddi bir ağırlığımız var, zaten hocalarımız ve bütün paydaşlarımız tanıyor bizi.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz alana olan katkılarınız için.

DİSLEKSİ ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ATIF TOKAR - Çok teşekkür ederim.

Alan hakkında ciddi anlamda da bilgi sahibi oldum ama her zaman yaptığımız seminerler de dâhil olmak üzere ben kendimden eğitimci değil, bir aileyim olarak bahsettim. Şimdi, size bu durumu bu şekilde arz etmek istiyorum.

Öğrenme güçlüğü bir perspektif, bir spektrum olarak değerlendiriyorduk bir dönem çünkü her çocukta farklı seyrettiğini söylüyorduk ancak süreç içerisinde bunun aslında çok daha büyük spektrum olduğunu görmeye başladık. Bunu üçe bölmeye çalıştık: Okul öncesi, okul dönemi ve yetişkinlik dönemi olarak her dönemde farklı ihtiyaç ve farklı sıkıntılar yaşadıklarını arz etmek istiyorum. Okul dönemini zaten hocalarımız anlattı ve burada çok uzun konuşuldu. Okul öncesi dönemde, değerli hocamın üretmiş olduğu "EROT" isimli... O dönemde tek bir materyaldi ve uluslararası geçerliliği, güvenilirliği yapılmış bir testi. Bunun üzerinden binlerce öğretmen sertifikasyonla taramaya çalıştık. Bununla ilgili Millî Eğitim Bakanlığıyla da uzun bir çalışma yaptık. Sağlık Bakanlığının -Komisyonumuza öneri olarak söyleyeceğimiz şeylerden bir tanesidir- evet, sağlık hekimlerinin çok ciddi iş yükleri vardır, çok uzun süreler görüştük, çok fazla toplantılar yaptık ama bizim Komisyon üzerinden Sağlık Bakanlığına önerimiz: Aile hekimlerinin mutlaka... "EROT" isimli test, okul öncesi çocuklarını değerlendiren test bataryası 60-72 aylık çocukları tarıyordu. Elimizdeki tek batarya, en azından, tanı koymasa bile çocukta şüphe olduğunu net olarak tespit edebileceğimiz bir test bataryasıdır. Aile hekimlerimizin 60-72 aylık çocukları mutlaka bu teste yönlendirmesi gerektiğini öneriyoruz. Aile Bakanlığında sevgi evlerindeki çocuklara ücretsiz olarak yapmak istediğimizi söylemiştik ve bu çalışmalar bir dönem başlamıştı, şimdi benim bir yurt dışı olayım olduğu için o bir akamete uğradı ama bunun yapılabileceğini arz etmek istiyorum. Dolayısıyla "Okul öncesinde çocuklarımızı artık belirleyebileceğiz." diye bir cümle kullanabilirim burada kayıtlara geçebilmesi için. Okul dönemini geçiyorum, okul sonrasında size bahsetmek istiyorum.

Sayın Başkanım, bugüne kadar on binlerce insanın hayatına dokunduk, tanıştık, görüştük. Bu çocuklar büyüdüler, bizim çalışma yaptığımız çocuklar büyüdüler. Son dönemde daha büyük kişilerin de bizi aramaya başladığını gördük ve notlarını almaya başladık artık dernekte, ilerleyen dönemde yoğun bir boşanma durumuyla karşı karşıya kaldıklarını görüyoruz. Bunun sebebinin de disleksili bir bireyin -normalde diskalkuli olmadığı hâlde- yetersiz eğitim aldığı için, matematiksel becerileri de beceremediği için para yönetimini... Zaten disleksili bireylerin en büyük problemi soyut bilgileri -din, Tanrı ilişkisiydi, işte, efendime söyleyeyim, paraydı- öğrenememesinden kaynaklandığı için yoğun bir boşanma dönemine girdiklerini görüyoruz. Ailede kriz çıkıyor, parayı nasıl yöneteceğini bilmiyor ve şunu arz etmek istiyorum: İnanın, çok büyük rakamlardan bahsediyoruz. Kıymetli hocamız "yüzde 8'le 15" demişti, Dünya Sağlık Örgütü "yüzde 9'la 11" demişti. Şunu söylemek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Lütfen, bitirmemiz gerekiyor Atıf Bey.

DİSLEKSİ ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ATIF TOKAR - Her birinizin çocuğu, çocukları vardır. Birisi, bir disleksili çocuk mutlaka ya gelininiz olacak, ya damadınız olacak çünkü biz her apartmandayız, her apartmanda bir disleksili birey var ve mutlaka, birisi ya gelininiz olacak, ya damadınız olacak. Karşı karşıya kalacağımız bir gürühtan bahsediyorum. Bu "gürüh" kelimesiyle ilgili, Aile Bakanımızla konuştuğumuzda "Bu o zaman bir gürüh." demişti. "Evet, bir gürühtur." demiştin. Size bunu arz etmek istiyorum.

Okul sonrası için size, buraya önerimiz, özellikle bu çocukların meslek okullarına yönlendirilmesi. Ara elemanların bu çocuklardan -yoğun dikkat talep edenlerden demiyorum- seçilmesi, mutlaka meslek sahibi edilmesi için meslek liselerine yönlendirilmesi, hatta cezbedilmesini size kurumsal olarak tavsiye edebiliriz.

Ben daha fazla, çok uzun şeyler anlatabilirim ama ben kesmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Elbette çok konuşulacak konu var bununla ilgili ama bu konuşma süreci buradan ibaret değil; bu iletişimi devam ettireceğiz.

DİSLEKSİ ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI ATIF TOKAR - Ben Polonya'dayım Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Zeynep Hanım'a da kısaca sunum değil, bilgilendirmeye ilgili süre vereceğim, sonra toparlayacağız; Genel Kurulda çalışmalar katılmamız gerekiyor.

Buyurun.

8.- Disleksi Aileleri Tanı, Eğitim ve Dayanışma Derneği Başkanı Zeynep Örgeler'in, kendi özgeçmişi, Dernekleri ve disleksili bireylerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Önce sizlere "CV"mi okuyacağım: Özgül öğrenme güçlüğü yani disleksili bir kızım var. Ayrıca, iki kere farklılık durumu olan da bir oğlum var. Oğlumun üstün yetenekli, üstün zekâlı ve dikkat eksikliği, hiperaktivite tanısı var. Yalnızca bir sivil toplum kuruluşu temsilcisi olarak değil, aynı zamanda anne olarak buradayım. Kızımın tanı almasıyla birlikte bu alana girdim.

Hocalarım çok basit anlattılar, Türkiye'de 2014 senesinde yapılan çalıştay çok büyük bir çalıştaydır, yaptırımlarını hâlâ ülkemizde yaşıyoruz. Çok güzel gelişmeler vardı, lütfen, çalıştayın çıktılarının incelenmesini ve bu çalıştayın çıktılarından çıkan sonuçlardan yapılmayanların tespit edilmesini önemli rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Arkadaşlar, bu çalıştay raporlarını temin edelim ivedilikle olur mu?

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Devam ediyorum başkanım.

Sonrasında, EROT, erken tanılama... Birkan Hocam o zaman yardımcı doçentti, Türkiye Disleksi Meclisinde 2017 senesinde çalıştık, aylarca süren bir çalışmaydı, Kalkınma Ajansının desteğiyle yaptık ve biz orada deli gibi çalıştık. Şu anda konuştuğumuz çocuk gelişimcilerin halk sağlığı merkezlerine ya da sağlık ocaklarına yerleştirilmesi konusunu önemsiyoruz ve mutlaka girmelidir. Erken tanılama, erken müdahale hayat kurtarır.

Sayın Mustafa Hocam vakfımızın ismini yanlış söyledi, bizim vakfımız Türkiye Disleksili Çocuklar Vakfıdır.

TÜRKİYE DİSLEKSİLİ ÇOCUKLAR VAKFI BAŞKANI MUSTAFA URAL - Türkiye Disleksi Vakfı.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Evet, bizimki Türkiye Disleksili Çocuklar Vakfı. Biz bu vakfı çocuklarımız için kurduk, gençlerimiz için kurduk.

Disleksi Öğrenme Güçlüğü Derneği... Atıf Başkanım, kendisine bir süre Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı yaptım, sonra İstanbul İl Başkanlığı görevini aldım. Niye bunları anlatıyorum? Çünkü ben disleksili bir bireyim, hayatım zor geçti ve bu çalışmalarını çok büyük bir başarıyla hallettim.

"Ağlamayacağım." dedim, yine ağlıyorum...

Aylin Vekilim beni çok iyi tanır, sosyal medyadan devamlı yazıyorum "Vekilim, bunu da söyleyin..." "Vekilim, bunu da söyleyin..." "Yazışmalarımızı Disleksi Aileleri Derneği olarak lütfen okuyun."

AYLİN YAMAN (Ankara) - Evet, biliyorum.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Hâlihazırda İstanbul Gedik Üniversitesi Bilim Kurulu danışma üyesiyim, hâlihazırda İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü Kartal Rehberlik Araştırma Merkezi Aile Birliği üyesiyim, hâlihazırda bir izciyim.

2017 senesinde hayat boyu yaşayarak öğrenme yaklaşımıyla Türkiye İzcilik Federasyonundan aldığım eğitim, izcilik felsefesini birleştirerek Disleksi Obası'nı kurdum, Türkiye'de ilk ve tek Disleksi Obası Kurucusu ve Başkanım. Kamplarımızı gerçekleştiriyoruz. Çok önemli, çok güzel çıktılarımız var, bunları eskiden yer aldığım, Atıf Bey'in yanında yer aldığım Öğrenme Güçlüğü Derneğinin "web" sayfasında bulabilirsiniz.

Öz geçmişimi dinlediğiniz için teşekkür ederim. Bunu niye anlattım? Biz disleksili bireyler şu an toplumda -hocalarımın da belirttiği gibi- etiketleniyoruz. Bu etiketlerin kaldırılması için çaba sarf eden bir anneyim; aynı zamanda, hastalık olmadığını, sadece öğrenme farklılığı olduğunu dile getirmek için yollardayım. Buradaki bütün hocalarım beni çok iyi tanırlar, kendimi bu alana adadım.

Şimdi, birçok konudan bahsedildi. Disleksili bireyleri bildik herhâlde, hepsi akılla alakalı, zekâyla alakalı yoksunluğu olmayan, sadece doğru eğitim ve doğru metotlarla eğitim hayatını, akademik hayatını tamamladığında başarıya ulaşabilecek bireylerdir. Disleksi sadece bir eğitim meselesi değil, hep eğitime dayanıyoruz, rehberlik araştırma merkezi (RAM), tanılama, ÇÖZGER; bu döngünün içinde kayboluyoruz.

İstihdam, çocuklarımızın sosyal hayata katılımı ve hak temelli bir yaklaşım... Biz bu sene çok büyük bir savaş verdik Disleksi Aileleri Dayanışma Derneği olarak ve bu sınavı da geçtik. 2016 senesinde, 2014 senesinde çıkan çalıştayın çıktısı olarak üniversite sınavlarında olan yasal hakları çocuklarımızın 2025 senesinde çıkan bir tebliğle elinden alındı. Zaten çocuklarımız bireyselleştirilmiş eğitim programıyla eğitim hayatlarını sürdürürken girdikleri sınavda ne okutman ne kodlayıcı ne ek süre ne çift kitapçık verilmedi; kılavuz da yayımlandı.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - E-KPSS'den mi bahsediyorsunuz?

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Hayır, efendim. Yükseköğretim Kurumunun yaptığından, ÖSYM'den bahsediyorum.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Üniversite sınavından bahsediyorsunuz.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Evet.

ALİ KARAOBA (Uşak) - ÖSYM bize böyle anlatmadı ama ÖSYM'yi dinlerseniz öyle değil.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Tamam, ben bununla ilgili size ayrıca yaptığım bütün lobi çalışmalarını sunabilirim. Evet, şöyle ki...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hızlandırılma Zeynep Hanım, lütfen...

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Hızlandırmaya çalışacağım elimden geldiği kadarıyla. Şimdi şöyle bir durum var...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yok, elinizden gelmesi değil...

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Anladım, hızlandırıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Genel Kurula geçeceğiz, olmazsa sizi başka bir gün tekrar misafir ederiz.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Tamam.

Sorunlarımızı anlattılar. Çatı şemsiye özgül öğrenme güçlüğünün altında "dysmusia" ve "disgrafi" de vardır. Bunun da kayıtlara geçmesini istiyorum. Sorunları biliyoruz, bu sorunlardan en büyüğü de 2 kere farklılık durumlarında ÇÖZGER'in raporlanması sıkıntı; çocukta disleksi var, üstün zekâ var ama sadece tek tanı alabiliyor, o da öğrenme güçlüğü; üstün zekâ alamıyor. ÇÖZGER raporlarıyla alakalı bir çözüm önerimiz var; 4+4 eğitim sistemindeyiz, bu çocuklar her yıl hastanelere gidip yılda bir kere ya da iki kere rapor yenilemek yerine 4+4 sisteminde raporlar yenilenebilir çünkü öğrenme güçlüğü kalıcıdır, geçmez.

Erken müdahale ve eğitimden bahsettik. Bakanlar arasındaki koordinasyon bozukluğundan bahsettik. Çalışma Bakanlığının haricinde buna ayrıca Millî Savunma Bakanlığının da dâhil olması gerektiğini savunuyoruz. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü çatısı altında hâlihazırda Nadir Hastalıklar ve Otizm Daire Başkanlığı varken ilave olarak disleksinin de eklenmesini talep ediyoruz.

İki kere farklı aileler yani devlet koruması altında olan, herhangi bir özel gereksinimi olan çocukların sıkıntıları... Koruyucu Aileler Derneğiyle paydaşlık yapıyoruz, aileler zor durumda, sosyal hizmetler çalışanları özel gereksinimli bireylerin aileleriyle sorun yaşamakta, deniyor ki: "Siz bu çocuğu niye etiketliyorsunuz, siz bu çocuğu niye sınıflandırıyorsunuz?" Bu konuda Aile Bakanlığımızdan elzem bir şekilde hem koruma altında olan hem de diğer tanı grupları için bir eylem planı rica ediyorum.

Şimdi, biz, bu sene üniversite sınavlarında yasal haklarımızı geri aldık. ÖSYM'yle sıcak ilişkiyiz, YÖK'le sıcak ilişkiyiz. Bize denildi ki: "Biz bu yönetmeliği inceliyoruz, gerekli düzeltmeleri yapacağız." Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik. Biz Yükseköğretim Kurumundan bunun sözünü aldık, haziran ayından itibaren sıkı takibimizde fakat bize bir dönüş yapılmadı. En son bir hafta önce sordum "Cevap vereceğiz." dedi. Bizden üç aylık süre istemişlerdi. 21/9/2025 tarihli dilekçe sayımız 55. Dedik ki yönetmeliğimiz ne durumda?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - O dilekçeyi bize de iletir misiniz.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Burada, verebilirim, hemen verebilirim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sağ olun. Biz de soralım.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Sizin ÖSYM'ye Belma Hanım'a gönderdiğimiz dilekçede açıklık var, sadece 2025'ten bahsettiğinizi düşünmekteyiz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Coşkun Bey, onu takip edelim olur mu.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Bu çocuklar 2026 ve sonrasında ne olacak dedik, sorduk ve biz üç aylık müddetimizi aştık, 9'uncu ayda sorduk ve hâlâ bekliyoruz. Bizim çocuklarımız bu üniversite sınavlarında bu yasal haklarıyla sınava giremezlerse başarısız olurlar direkt çünkü akademik hayatları boyunca bu çocuklar zaten destek eğitim ve bireyselleştirilmiş eğitim programıyla hayatlarını sürdürüyorlar.

Hocam dedi ki: "Verilere ulaşamıyoruz." Sağlık Bakanlığından kesinlikle veri alamıyorsunuz. Bugün itibarıyla, 22/12/2025 itibarıyla, saat 16.00 itibarıyla Millî Eğitim Bakanlığı eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunu sizlerle paylaşıyorum. Hocam, sonucu da aldım, uzun zamandır uğraşıyordum. 2024 yılında toplam 121.540 öğrenci ÖEG tanısı almıştır. 2025 yılında ise toplam 124.718 öğrenci ÖEG tanısını almıştır. Bu bir şehirdir artık bunun öncesi de var yani yüzdelik oranı hesapladığınızı... Bilmiyorum, çok arttı, gün geçtikçe artıyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Zeynep Hanım, tamamlayamayacaksanız size başka bir gün verelim, o gün misafir edelim sizi. Genel Kurula geçeceğiz, yeni bir yasa tasarısı var malum.

Son bir dakika veriyorum size.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - İstihdam...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İstihdamı konuştuk.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Yok, konuşulmadı istihdam Sayın Bakanım, konuşulmadı, yeterli derecede konuşulmadı.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bakın, hanımefendi, istihdamı biz bu Komisyon kurulduğu günden itibaren konuşuyoruz ve onunla ilgili çalışmalar yapıyoruz. Özel sektörüyle, kamusuyla tüm kurumları dinliyoruz. Çok kapsamlı, çok detaylı bir istihdam gündemimiz var; konuşulmadı dersiniz üzülürüm.

Evet, lütfen tamamlayalım.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Şimdi, bir şey daha söyleyeceğim: 2022 yılında, uluslararası alanda Virgin Group'un sahibi bir adam var, Avrupa Disleksi Derneğiyle bir çalışma yapıyor ve bu çalışmada kampanyanın kapsamında yapay zekâ araçlarında dislektik düşünce becerileriyle Leonardo da Vinci'nin Mona Lisa resmine, Steve Jobs'un Apple'ı gibi ikonik eserleri yeniden üretmesini talep ediyor; yapay zekâ bunu yapamıyor. Bu da kampanyanın kapsamında dislektik düşünme tarzının bir üst seviyede olduğunu ortaya çıkarıyor ve bununla alakalı olarak kısa bir film videosu çekiliyor ve LinkedIn'de bir sayfa açılıyor, diyor ki bu süreçte "Dislektik düşünce düşünme becerisine sahibim." Profesyonel linke bu tanım ilk defa yerleşiyor: "Dislektik düşünme becerisine sahibim."

Benim daha çok anlatacak şeylerim var, madem özelde konuşacağız... Ben bir anne olarak buraya katıldım, sürçülisan ettiysem affola.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu raporu da bizimle paylaşırsanız seviniriz.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Bu, benim konuşma metnim, çok şey değil...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Olsun, çok o da kıymetli bizim için.

Tekrar teşekkür ediyorum size Zeynep Hanım.

V.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Görme engelliliği ve özel öğrenme güçlüğüyle ilgili dernek ve vakıf temsilcileri ile akademisyenlerin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tüm katılımcılara; hem Lokman Bey'e, değerli ekibine hem özel eğitime ilgili, diğer konularla ilgili, tüm katılımcılara birbirinden kıymetli görüşleri için, değerlendirmeleri için...

Ve bahsettiğimiz gibi, bu sadece bugünkü toplantıdan ibaret bir gündem değil. Bundan sonra bu süreçleri hep birlikte inşallah yöneteceğiz. Sonuç odaklı bir şekilde yaklaşmaya, çözüm odaklı bir şekilde çalışmaya devam edeceğiz.

Jülide Bakanım bir söz istemişti, kapatmadan önce kendisine veriyorum mikrofonu.

Buyurun Bakanım.

JÜLİDE SARIOĞLU (Ankara) - Evet, ben de teşekkür ediyorum tüm konuşmacılarımıza.

Göreve başladığımızdan beri -az da bir zamanımız kaldı- gerçekten hepimiz çok yeni şeyler öğreniyoruz. Bugünkü oturum da benim açımdan böyle bir oturumdur.

Ben Lokman Başkanımıza -geçmişten beri tanıyoruz- teşekkür ediyorum, çok büyük katkıları var bu alandaki çalışmalara. Hep eğitim hayatına vurgu yapıldı ama özellikle İstanbul Büyükşehir Belediyesinde -benim bildiğim kadarıyla- engelliler koordinasyon merkezini ilk kuran ekipten, Sayın Cumhurbaşkanımızın Belediye Başkanlığında. Artı, bizim partimizde de -açıkça söylemem gerekirse- benim de hem Bakanlık dönemimde çok kıymetli çalışmalar yaptık hem de Sosyal Politikalar Başkanlığı döneminde sizin yine emeğinizle kurulan engelli koordinasyon merkezinde çalışmalarımız oldu. Alanı yakından takip ediyorsunuz, güncel paylaşımlarınızı da takip ediyoruz. Evet, Beyazay Derneği Başkanı olarak buraya geldiniz ama tüm engellilik alanıyla alakalı sahadasınız. Geçmiş günlerde de -iki yıl oldu galiba ya da üç sene oldu- ilk fuarı da engellilerle alakalı olarak İstanbul'da gerçekleştirmişsiniz.

Ben sadece şeyi sormak istiyorum, biz de çok uzun süredir çalışıyoruz, bir önceliklendirme yaptığımız takdirde, bu alanda geçmişten bu yana yapılan tüm çalışmalara hâkim birisi olarak -biz de bu Komisyonun çıktılarını, kısa, orta, uzun vade olarak yapılması gerekenleri tasnif yapacağız- sizce en böyle hızlıca hayata geçirilmesi gereken ihtiyaç, beklenti ya da bir başlık, hani eğitim, istihdam, bakım hizmetleri, yardım hizmetleri, sosyal destekler, erişilebilirlik, her başlığı düşündüğümüz zaman böyle ilk hızlıca yapılması gereken, en elzem konu olarak neyi değerlendiriyorsunuz şu dönemde?

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Ben öncelikle hak ettiğimizi düşünmediğim, layık olmadığımı düşündüğüm güzel sözler için...

JÜLİDE SARIOĞLU (Ankara) - Ben az bile söyledim zaman kısa diye, bir baskı var burada.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - ...güzel sözler için yani hem sizlere hem de Sayın Bakan...

JÜLİDE SARIOĞLU (Ankara) - Estağfurullah, güzel çalıştık geçmişten bu yana; çok teşekkür ediyoruz emekleriniz, katkılarınız için.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - ...çok çok teşekkürler.

Bunları, tabii, biz hep şöyle benzetiyoruz: Sayın Cumhurbaşkanımız kaleye şut çekiyor, sizler şut çekiyorsunuz -Sayın Bakanım Gençlik ve Sporda şut çekti- top geçerken bize dokunuyor, millet bizi gol attı zannediyor. Hâlbuki, asıl şeyler sizlersiniz; biz sadece dediğimiz gibi işin şeyindeyiz.

Efendim, şöyle, burada bu çamaşır makinesi şeyini söyledik Asuman Vekilim vesilesiyle, sizin vesilenizle de; sistemsel bazı şeyler var. İstihdamla ilgili mesela çok hızlı şekilde, bilgi yönetimi anlamında ya da...

JÜLİDE SARIOĞLU (Ankara) - Pardon, bize böyle şu alana da eğilebilirsiniz diyeceğiniz çünkü Komisyon çalışmalarımızı da çok yakından takip ediyorsunuz, tutanakları...

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Takip ediyorum, evet.

JÜLİDE SARIOĞLU (Ankara) - Arada sorular geliyor sizden.

TÜRKİYE BEYAZAY DERNEĞİ GENEL BAŞKANI LOKMAN AYVA - Aynen.

Ben gelen birçok arkadaşımın her toplantı sonrasında bilgi alıyorum ve çok gurur duyuyorum sizlerle, bütün Komisyon üyelerimizle. Hatta Ömer Faruk Bey'le geçen Sabiha Gökçen'de de sohbet ettik. Yani muhteşem işler, geri dönülmez bir noktaya getirdiniz Türkiye'yi bu anlamda, çok iyi gidiyor.

Arzu ederseniz, ben böyle birkaç şeyi sizlere hazırlayıp arz edeyim yazılı olarak yani not olarak elinizde olsun diye.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Çok teşekkür ediyoruz.

Yani, bu süreç özellikle bundan sonra devam edecek bir süreç; her zaman hem bilgiye hem katkıya hem öneriye hem eleştiriye açık olduğumuzu bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Tekrar tüm katılımcılara bir sonraki görüşmeye kadar teşekkür ediyorum, sağlıcakla kalın diyorum.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Sayın Başkanım, bir şey söyleyebilir miyim?

Şu anda Cumhurbaşkanımızın imzasını bekleyen özel eğitim yönetmeliğimiz var, bununla ilgili bir çalışma yapılabilirse çok seviniriz. Bu yönetmeliğe bağlı rehberlik araştırma merkezinin yönergesi kaldırılıp yönetmeliği...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Elbette, gündemimizde, onu takip ediyoruz. Takibimizde olan bir konu, hiç merak etmeyin, onu da inşallah sonuçlandıracağız.

DİSLEKSİ AİLELERİ TANI EĞİTİM VE DAYANIŞMA DERNEĞİ BAŞKANI ZEYNEP ÖRGELER - Tamam, teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hayırlı akşamlar diliyorum herkese, teşekkürler.

Kapanma Saati: 17.55